

De zeven boetpsalmen

Uitgave 1525; herziening van eerdere uitgave uit 1517

Vertaling H.C. van Woerden

DE EERSTE BOETPSALM: PSALM 6

Een Psalm van David, om voor te zingen, op acht snaren. –

- 1. Ach HEERE, straf mij niet in Uw toorn en kastijd mij niet in Uw grimmigheid.*
- 2. HEERE, wees mij genadig, want ik ben zwak.*
- 3. Genees mij, HEERE, want mijn beenderen zijn verschrikt – mijn ziel is zeer verschrikt. Ach U, HEERE, hoe lang?*
- 4. Keer weder, HEERE, en verlos mijn ziel – red mij om Uw goedertierenheid wil. Want in de dood gedenkt men U niet – wie zal U danken in de hel?*
- 5. Ik ben vermoeid van mijn zuchten – ik doe mijn bed de gehele nacht zwemmen – ik doorweek mijn legerstede met tranen.*
- 6. Mijn gedaante is vergaan vanwege de toorn, en is oud geworden, want ik word van alle kanten benauwd.*
- 7. Wijkt van mij, alle werkers der ongerechtigheid, want de HEERE heeft de stem van mijn wenen gehoord.*
- 8. De HEERE heeft mijn smeken gehoord – de Heere heeft mijn gebed aangenomen.*
- 9. Al mijn vijanden moeten beschaamd en verschrikt worden – zich omkeren en zich plotseling schamen.*

1: ACH HEERE, STRAF MIJ NIET IN UW TOORN EN KASTIJD MIJ NIET IN UW GRIMMIGHEID.

Om de inhoud van deze Psalm duidelijk te maken, zijn er wel enkele punten waar we speciaal op moeten letten.

In de eerste plaats: in alle lijden en tegenspoed moet de mens allereerst tot God de toevlucht nemen en wat hem ook overkomt, aanzien als door God gezonden en het uit Zijn hand aannemen. Het mag geen verschil maken of het door de duivel of door mensen veroorzaakt is. De profeet doet hier ook zo. Wel spreekt hij in deze Psalm over zijn lijden, maar hij neemt toch eerst de toevlucht tot God. Het lijden neemt hij niet van hen aan, maar uit de hand van God. Alleen op deze manier toch wordt men geduldig en godvrezend. Wie echter de mensen erop aanziet en het niet uit de hand van God aanvaardt, die wordt ongeduldig en veracht God.

In de tweede plaats: God heeft twee manieren om te straffen. De ene manier is, dat Hij straft in genade, als een vriendelijke Vader en maar voor een tijd. De andere is, dat Hij dat doet in toorn, als een strenge Rechter en dan voor eeuwig. Als God de mens aanraakt, dan is de menselijke natuur zwak en angstig, ze kan eerst niet weten of God haar uit toorn of uit genade aanraakt. En omdat ze vreest voor de toorn begint ze te roepen: 'Ach God, straf mij niet in Uw toorn.' Dat is: laat Uw straf in genade zijn en tijdelijk, wees een Vader en geen Rechter. Zoals ook de heilige Augustinus spreekt:

‘Ach God, brand hier maar, hak hier maar, sla hier maar, maar verschoon ons dáár voor Uw rechterstoel.’ Hij bidt niet om helemaal ongestraft te blijven, want dat zou immers geen goed teken zijn. Maar hij vraagt om als een kind door Vader gestraft te worden.

In de derde plaats: dat hier in deze Psalm door een zondaar – of eigenlijk door Christus, in naam van een zondaar – gesproken wordt, blijkt wel duidelijk als Hij ook over straf spreekt, want God straft ons niet om onze rechtvaardigheid. Alle heiligen en christenen moeten daarom belijden dat ze zondaren zijn en vrezen voor de rechterstoel van God, want deze Psalm bedoelt alle mensen en zondert niemand uit. Daarom, wee over alle mensen die niet vrezen, hun zonden niet gewaarworden en rustig het ontzaglijke oordeel van God tegemoet gaan, tot Hem, aan Wie toch geen enkel goed werk behagen kan.

2: HEERE, WEES MIJ GENADIG, WANT IK BEN ZWAK.

‘HEERE, ontferm U over mij,’ of: - wees mij genadig. Dat wil zeggen: bewijs mij genade, opdat ik in mijn angst en vrees niet sterf of tot wanhoop verval.

3: GENEES MIJ, HEERE, WANT MIJN BEENDEREN ZIJN VERSCHRIKT – MIJN ZIEL IS ZEER VERSCHRIKT. ACH U, HEERE, HOE LANG?

‘HEERE, maak mij gezond,’ of: - genees mij. Dat wil zeggen: versterk mij, bewijs mij hulp in deze ellende.

‘Want al mijn beenderen zijn verschrikt.’ Dat wil zeggen: al mijn sterkte en kracht zinkt ineen vanwege de vrees voor Uw straf. En omdat nu mijn eigen kracht mij in de steek laat, geef mij toch Uw sterkte.

Hierbij kunnen we opmerken, dat deze Psalm – en die eraan gelijk zijn – nooit volledig verstaan of gebeden wordt, tenzij de mens zijn ellende voor ogen heeft, zoals dat gebeurt bij het sterven en zijn laatste gang uit deze wereld. Zalig zijn zij, die dit al tijdens hun leven ondervinden, want het moet naar de ondergang toe met ieder mens. Wanneer nu de mens op die manier ondergaat en tot niets wordt met al zijn krachten, werken en gehele bestaan, zodat er niets meer dan een ellendige, verdoemde, verlaten zondaar overblijft, dan komt de Goddelijke verlossing en kracht. Het Boek Job beschrijft dit zo: ‘Wanneer u meent dat u verloren bent, dan eerst zult u te voorschijn breken als de Morgenster’ (Job 11:17).

‘En mijn ziel is zeer verschrikt.’ God wil niemand kracht en troost geven, of hij moet daarom bidden uit de grond van zijn hart. Niemand zal echter uit de grond van zijn hart kunnen bidden, als hij zich niet eerst volkomen verschrikt en verlaten voelt. Zolang hem namelijk dít niet overkomt, weet hij niet wat hem mankeert en hij voelt zich veilig door zijn vertrouwen op anderen of doordat hij troost vindt bij zichzelf óf bij andere schepselen. Nu neemt God ook deze troost van hem weg, opdat Hij hem Zijn troost kan aanbieden en schenken. Hij maakt de ziel innig bedroefd en laat haar treuren en vurig naar troost verlangen. Op die manier zijn alle straffen van God in werkelijkheid vriendelijke beschikkingen, om ons te brengen tot een zalige vertroosting. Het maakt niet uit dat de dwazen deze orde van God, zelf verhinderen en tegenstaan door hun bevreesde en aan God vertwijfelde harten. Dat is dan ook de reden dat ze niet weten dat God Zijn goedheid en vriendelijkheid onder toorn en straf verborgen houdt en ze ons op deze manier schenkt.

‘Ach HEERE, hoe lang nog?’ Voor alle mensen die lijden duurt de tijd lang – echter ook omgekeerd – voor hen die vrolijk zijn duurt de tijd kort. Maar bijzonder lang duurt de tijd wel voor hen, die déze smart in hun ziel dragen, dat ze zich zo verlaten en vergeten voelen, dat het schijnt dat God geheel

van hen geweken is. Zoals men weleens zegt: dat één uur gestraft te worden in het vagevuur erger is dan om op aarde duizend jaar pijn te lijden.*) Hier op aarde echter is geen groter lijden voor ons geweten, dan om te ondervinden dat God ons verlaten heeft en met Zijn waarheid, gerechtigheid, wijsheid, Geest en Leven van ons geweken is. Dan blijft er alleen nog zonde, donkerheid, droefheid, zuchten en klagen bij ons over. Dit alles is voor de ziel als een druppel of voorsmaak van de helse pijn en eeuwige straf, daarom wordt ook het hele lichaam, merg en been – dat is de levenskracht van de ziel – ja, de hele mens is erdoor aangetast.

4: KEER WEDER, HEERE, EN VERLOS MIJN ZIEL – RED MIJ OM UW GOEDERTIERENHEID WIL. WANT IN DE DOOD GEDENKT MEN U NIET – WIE ZAL U DANKEN IN DE HEL?

‘Keer weder, HEERE, en verlos mijn ziel.’ Als God Zich van ons afkeert, dan wil dat zeggen dat we inwendig alle moed verliezen en zo verlaten zijn, dat een verschrikkelijke ontzetting onze ziel bevangt. Deze ervaring mag wel gezien worden als een gevoel dat de eeuwige straf al begonnen is. Zo staat het ook in een andere Psalm: ‘Maar toen U Uw aangezicht verborgen hebt, verschrikte ik’ (Psalm 30:8). Het terugkomen van God geeft opnieuw hulp en ondersteuning door de vreugdevolle hoop, die in onze harten herleeft. Daarom spreekt David hier: ‘Verlos mijn ziel’, als wilde hij zeggen: mijn ziel is geheel verzonken en verloren – trek of ruk haar weer uit het verderf.

‘Verlos mij,’ of: maak mij gezond. Dit gaat over de ergste en ernstigste ziekte van de ziel. De ziel zou daardoor tot het eeuwige verderf worden gebracht, als deze daarin zou moeten blijven.

‘Vanwege van Uw goedheid,’ of: vanwege van Uw genade. Dat betekent: niet vanwege de waardigheid van mijn verdienste, maar alleen vanwege Uw goedheid, opdat deze alleen geprezen, bemind en geloofd mag worden, want U wilt de onwaardigen daarmee te hulp komen! Als God immers iemand zou helpen omdat hij het verdiend had, dan zou deze mens met recht méér geëerd en geprezen worden dan de genade van God. Dat zou echter de grootste smaad zijn die Hem aangedaan kon worden. Als dus de genade van God geprezen zal worden, dan moet elke verdienste en elke waardigheid tot niets worden. Alleen de verzoeking – waarover de psalmist spreekt – zal dit bewerken.

‘In de dood toch kan niemand aan U denken.’ Dat wil zeggen: de doden kunnen U niet loven, ook prijzen ze Uw goedheid niet dat doen alleen de levenden. Dat staat ook in een andere Psalm: ‘Niet de doden zullen U loven, of zij die in de hel gevaren zijn, maar wij, die leven, zegenen God, nu en voor eeuwig’ (Psalm 115:17 en 18). Daaruit blijkt dat de dichter hier niet alleen spreekt van de lichamelijke dood maar ook van de geestelijke dood – waarbij de ziel dood is. Zonde toch is de dood van de ziel, maar de kwelling van het geweten is haar hel. Wie in deze ellende ligt, voelt zowel de zonde als de straf op de zonde. Daarom zegt hij: ‘Laat mij toch niet in deze dood en in de hel blijven, maar maak mij uit genade levend – naar Uw goedheid. Verlos mij van de hel door Uw troost.’

Op die manier geeft dit vers te verstaan, dat dit lijden de poort en ingang is tot de eeuwige zonde en straf. Dat wil zeggen: tot de dood en de hel. Zo spreekt ook koning Hiskia als hij – onder zware aanvechtingen – zegt: ‘Ik moet tot de poorten der hel gaan midden in mijn leven’ (Jes. 38:10). Daarmee wil hij zeggen: juist nu ik dacht dat de beste tijd van mijn leven gekomen zou zijn.

‘Wie zal U in de hel danken?’ Daarom heeft de dichter gezegd: – ‘lof en dank brengen’. namelijk, vanwege van Uw goedheid. Want de hel, waar Uw barmhartigheid niet is, looft U niet. Daarentegen hoont en lastert zij Uw rechtvaardigheid en waarheid. Juist de kennis van deze rechtvaardigheid en waarheid is de allerbeste wetenschap die de heiligen in hun lijden hebben en daardoor worden zij

ook behouden. Wat het overige betreft zijn ze immers in ieder opzicht de verdoemden gelijk, zoals het ook in de laatste Boetpsalm staat: 'Verberg Uw aangezicht niet van mij, opdat ik niet gelijk zou zijn aan hen, die in de groeve neerdalen' (Psalm 143: 7).

Dit echter is het verschil tussen de heiligen en de anderen: dat zij – namelijk de heiligen – de liefde tot God behouden en dat ze meer bezorgd zijn dat het liefhebben, loven en eren van God bij hen zou ophouden, dan dat ze verdoemd zouden worden. Daarom zegt David hier niet: in de hel is geen vreugde of blijdschap, maar: - 'daar is geen lof en dank.' Hij wijst er hier op, dat niemand in de hel God goedgezind is. Als hij daar dus heen zou gaan, dan moest hij aan de verdoemden gelijk worden in hun afkeer van God en net als zij, ook God niet loven en danken. Dat echter zou voor hem erger zijn dan alle denkbare pijn en smart. Daarom staat er in het Hooglied: 'De liefde van God is sterk als de dood en haar ijver vast als de hel' (Hooglied 8:6). Namelijk, omdat deze liefde ook in dodelijke en helse smarten blijft. Zo zegt God ook door Jesaja: 'Vanwege van Mijn roem [= eer, dank of lof] zal Ik Mij, u ten goede, van het kwaad onthouden, opdat u niet uitgeroeid wordt' (Jes. 48:9, vert. 1545). Dat wil zeggen: een hartelijke liefde [= eer, dank en lof] tot Mij, wil Ik aan u in uw lijden geven. Dat zal u bewaren en behouden, want de anderen die dit niet hebben, gaan onder in hun lijden. Daarom staat er in de Psalm: 'Ik zal de HEERE loven en aanroepen, dan wordt ik van mijn vijanden verlost' (Psalm 18:4, vert. 1545).

Op die manier moeten lijden, dood, ja zelfs de hel door ons overwonnen worden. Deze worden echter niet overwonnen als men vlucht of ongeduldig wordt, maar wel door de goedgunstigheid, overgave en liefde tot God in het lijden te behouden. Dit is voor de oude Adam harde en scherpe taal, vooral dan, als hij nog fris en groen is, maar daar is niets aan te doen.

5: IK BEN VERMOEID VAN MIJN ZUCHTEN – IK DOE MIJN BED DE GEHELE NACHT ZWEMMEN – IK DOORWEEK MIJN LEGERSTEDEN MET TRANEN.

'Ik ben vermoeid van mijn zuchten.' Dat wil zeggen: ik heb veel en zwaar gezucht, zozeer, dat dit zuchten mijn werk is geweest. Het leven valt mij zwaar en moeilijk, want het bestaat uit niets anders dan uit zuchten. Zo zegt men ook wel: 'Ik heb mijzelf vermoeid of uitgeput met lopen,' of: - 'door mijn werk,' of met iets dergelijks. Zo ook hier: 'Ik heb mijzelf vermoeid en bezig gehouden met mijn zuchten,' of: - ik vind geen rust meer vanwege mijn zuchten.

'Ik overspoel mijn bed met tranen.' Dat wil zeggen: zozeer moet ik wenen, dat mijn tranen – als het ware – mijn bed doen zwemmen. Datzelfde zegt de dichter ook in het hierna volgende.

'En met mijn tranen doorweek ik mijn legersteden.' Dit is iets wat in eigenlijke zin niet mogelijk is. Het is ook nooit gehoord of gelezen dat een heilige dat letterlijk zo overkomen is. Daarom zijn deze woorden op geestelijke manier gesproken en moeten ook geestelijk verstaan worden, en wel dat de ziel zo hevig met lijden belast is, dat ze, als het lichaam het maar zou kunnen, wel zo zou willen huilen als hier staat geschreven. Daarom wat zijn wil betreft, is het alsof het gebeurd is. Als het lichaam zou meemaken wat de ziel ondervindt die inwendig de straf van God voelt, dan moest het lichaam – in de hitte van deze toorn – binnen een uur vergaan, zoals sneeuw smelt voor de zon.

6: MIJN GEDAANTE IS VERGAAN VANWEGE DE TOORN, EN IS OUD GEWORDEN, WANT IK WORD VAN ALLE KANTEN BENAUWD.

'Mijn gedaante is vergaan vanwege de toorn.' Dat wil zeggen: mijn voorkomen en mijn hele lichamelijke bestaan, is verachtelijk en onaanzienlijk geworden. Dat komt allemaal vanwege de toorn van God die ik gevoeld heb. Die van deze wereld zijn, verzorgen hun lichaam evenwel met zijde of

goud en richten prachtige maaltijden aan, zoals in het evangelie over de rijke man geschreven staat. Maar ik ben – door de toorn van God – de arme en vuile Lazarus gelijk geworden (Lukas 16:19 vv).

‘En is oud geworden, want ik word van alle kanten benauwd,’ of: - beangstigd. Dat wil zeggen: ik ben ongeschikt voor enig werk, als een oud mens. Want dit gevoel van de straf van God zorgt ervoor dat alle krachten verteerd worden. Voor zo iemand lijkt het net alsof het gewicht van hemel en aarde op hem liggen en alle mensen hem tegen zijn. Hij vindt immers nergens troost, maar alleen verschrikking en de toorn van God.

7: WIJKT VAN MIJ, ALLE WERKERS DER ONGERECHTIGHEID, WANT DE HEERE HEEFT DE STEM VAN MIJN WENEN GEHOORD.

‘Wijkt van mij, alle werkers der ongerechtigheid.’ Hiermee worden niet allerlei soort van zondaren bedoeld, maar juist zij die aangezien worden voor grote heiligen en wijzen. Dat blijkt uit het evangelie van Mattheüs (7:22 en 23). Daar haalt de Heere Christus zelfs een gedeelte van dit vers aan tegen hen die op de jongste dag zullen zeggen: ‘Wel, Heere, hebben wij niet in Uw Naam gepredikt en vele wondertekens gedaan?’ Deze wijzen en heiligen worden dan door Christus operarii iniquitatis, dat is: werkers der ongerechtigheid genoemd, omdat ze het goede niet op de goede manier doen, [namelijk, niet uit of door het geloof].

Op deze manier vaart de dichter hier uit tegen de trotse en verwaande heiligen, die nog nooit de toorn van God gevoeld hebben of tot kennis van hun zonden gekomen zijn. Dat is dan ook de reden dat ze de Goddelijke genade in Christus niet geloven, vertrouwen, aanroepen, kennen of verkondigen. Ze verleiden juist zichzelf en met zichzelf ook anderen, door hun werken en hun geruste vermetelheid, en door hun vertrouwen op hun verdiensten voor God. De dichter wenst wel, dat ook deze mensen de toorn van God eens zouden voelen, opdat ze van hun vermetelheid afgebracht, tot zichzelf zouden komen.

‘Want God heeft de stem van mijn wenen gehoord.’ Dat wil zeggen: met God is het zo gesteld, dat Hij graag luistert naar hen die moeten roepen en klagen, maar niet naar hen die gerust en zonder banden zijn. Daarom bestaat een goed leven niet in uitwendige werken en vertoon, maar in een zuchtende en bedroefde geest, zoals in de vierde Boetpsalm staat: ‘De offeranden Gods zijn een gebroken geest – een gebroken en verslagen hart zult U, o God, niet verachten’ (Psalm 51:19). Of in een andere Psalm: ‘De HEERE is nabij allen die van een gebroken hart zijn’ (Psalm 34:19). Wenen is daarom beter dan werken en lijden overtreft al het doen.

8: DE HEERE HEEFT MIJN SMEKEN GEHOORD – DE HEERE HEEFT MIJN GEBED AANGENOMEN.

‘De HEERE heeft mijn smeken gehoord, mijn gebed heeft de HEERE aangenomen.’ Deze woorden zijn niets anders dan het spreken van een geestelijk arme ziel, die niets anders heeft dan droefheid, maar die toch bidt en smeekt met een vast geloof, sterke hoop en in blijvende liefde. Zo moet het eigenlijk met het leven en bestaan van iedere gelovige gesteld zijn. Buiten God mag hij niets weten en niets bezitten en zelfs God mag hij niet anders hebben dan alleen door het geloof. Zo komt het dat de anderen door God niet verhoord worden. Ze roepen wel – maar niet met hun hart. Ze zijn niet hongerig en dorstig. Dat is dan ook de reden dat ze niet worden gedreven om te roepen of te bidden want ze zijn verzadigd en vol!

9: AL MIJN VIJANDEN MOETEN BESCHAAMD EN VERSCHRIKT WORDEN – ZICH OMKEREN EN ZICH PLOTSELING SCHAMEN.

‘Al mijn vijanden moeten beschaamd en verschrikt worden.’ Dat betekent: hun verwaandheid is uiterst schadelijk en gevaarlijk. Ze prijzen zichzelf in hun hart alsof het er allemaal goed met hen voor zou staan. Ach God! Ze weten helaas niet hoe rampzalig ze zijn. Daarom zou het goed voor hen zijn om tot zichzelf te komen en te beseffen hoe schandelijk en ellendig ze zijn in de ogen van God. Want de hoge geestelijke en wijze mensen kunnen immers niet anders denken dan dat ze het goed met zichzelf getroffen hebben. Ze zijn gerust en hebben hoge gedachten van zichzelf. Ze weten niet dat ze dwazen zijn, maar zij alleen zeggen goede dingen, doen alleen goede dingen en zij alleen overdenken heilige zaken. In hun gedachten zijn ze iets bijzonders in vergelijking met anderen en ze kennen daarom maar weinig mensen die hun gelijk zijn. Het is niet anders! Dit is echter de grootste blindheid op aarde. Immers, hoe meer van deze voortreffelijke eigenschappen ze hebben of menen te hebben, in dezelfde mate zijn ze in de ogen van God verachtelijk en schandelijk. En dat wil de dichter juist, dat ze dat zouden erkennen en inzien. Want ze zouden wel anders worden als ze tot zichzelf zouden komen en van zichzelf zouden schrikken.

‘Zich omkeren.’ Dat wil zeggen: omdat ze te diep en te ver van God afgekeerd en weggegaan zijn moeten ze geheel omgekeerd worden.

‘En zich plotseling schamen.’ Dat wil zeggen: voor zichzelf – inwendig – in hun eigen ogen, omdat ze nu gewend zijn zichzelf geheel in ere te houden. Echter ook uitwendig voor de mensen, want dat is bevorderlijk voor de inwendige schaamte en schande. Overigens is deze uitwendige schaamte op zichzelf nutteloos. Ja, zelfs schadelijk, als de inwendige schaamte er niet bijkomt.

AMEN

DE TWEEDE BOETPSALM, PSALM 32

Een onderwijzing van David. –

- 1. Zalig is hij, aan wie de overtredingen vergeven zijn – van wie de zonde bedekt is.*
- 2. Zalig is de mens, aan wie de HEERE de zonde niet toerekent – in wiens geest geen bedrog is.*
- 3. Want toen ik het wilde verzwijgen, versmachtte mijn gebeente door mijn dagelijks huilen.*
- 4. Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij – mijn sap verdroogde als in de zomer. Sela.*
- 5. Daarom maak ik U mijn zonden bekend en verberg ik mijn misdaden niet. Ik sprak: ‘Ik wil aan de Heere mijn overtredingen belijden.’ Toen hebt U aan mij de misdaad van mijn zonde vergeven. Sela.*
- 6. Daarom zullen alle heiligen U aanbidden op een welgelegen tijdstip. Daarom, als de grote watervloeden komen, zullen ze hen niet aanraken.*
- 7. U bent mijn bescherming, U zult mij voor angst behoeden en mij met gezangen van verlossing omgeven. Sela*
- 8. Ik zal u verstand geven en u de weg wijzen die u wandelen moet – Ik zal u met Mijn ogen leiden.*
- 9. Weest niet als paarden en muilezels die geen verstand hebben – die men toom en bit in de mond moet leggen, als ze niet tot u willen naderen.*
- 10. De goddeloze heeft veel te lijden, maar wie op de HEERE hoopt, die zal de goedertierenheid omringen.*
- 11. Verheugt u in de HEERE en weest vrolijk, rechtvaardigen, en looft Hem die oprecht van hart zijn.*

1: ZALIG IS HIJ, AAN WIE DE OVERTREDINGEN VERGEVEN ZIJN – VAN WIE DE ZONDE BEDEKT IS.

Het is alsof de dichter zeggen wil: niemand is zonder overtredingen, maar alle mensen zijn zondig voor God. Ook zij zijn dat, die ijverig bezig zijn met werken van gerechtigheid en nu denken dat ze zo uit de ongerechtigheid zullen komen. Niemand toch kan zichzelf verlossen. Daarom: zalig zijn zij, niet die geen zonde hebben of zichzelf eruit werken, maar alleen zij, aan wie God de zonden uit genade vergeeft. Wie zijn dat dan? – dat staat in het vijfde, zesde en zevende vers.

‘Van wie de zonden bedekt is.’ Niemand is toch zonder misdaden. God ziet die bij ons allen heel duidelijk. Zalig echter zijn zij, bij wie Hij ze toedekt, bij wie Hij ze niet ziet, er aan denken, of er van weten wil, maar die geheel vergeeft uit louter genade. Dat zijn zij die de zonden niet zelf toedekken of vergeten, niet zichzelf vrijspreken en vergeven, maar die ze opmerken, er kennis van dragen, ze overdenken en veroordelen.

2: ZALIG IS DE MENS, AAN WIE DE HEERE DE ZONDE NIET TOEREKENT – IN WIENS GEEST GEEN BEDROG IS.

‘Zalig de mens, aan wie de HEERE de zonde niet toerekent.’ Dat betekent tegelijk: niet zalig, maar rampzalig is hij, die zichzelf de zonde niet toerekent. Dat is de mens die in zichzelf behagen scheidt, meent dat hij vroom is, geen gewetensangst kent, zich voor onschuldig houdt, zich daarmee troost en daarop vertrouwt. Terwijl toch de apostel zegt: ‘Ik ben mij geen ding bewust, maar daardoor ben ik niet gerechtvaardigd’ (1 Korinthe 4:4). Het is alsof Paulus wilde zeggen: zalig is alleen hij, aan wie God de zonde niet toerekent en wel zó, dat God van zijn zonde geheel niet weten wil. Dat zijn zij, die voortdurend zichzelf veroordelen om hun menigvuldige zonden en gebreken.

‘In wiens geest geen bedrog is.’ Dat betekent dat iemands eigen hart hem niet bedriegt. Dat wél het geval is met iemand die aan de buitenkant vroom schijnt te zijn en niets anders van zichzelf denkt dan dat hij vroom is en God liefheeft. Dat hij van binnen door zijn eigen gedachten bedrogen wordt weet hij niet. Hij dient God immers niet om God Zelf, maar uit eigenbelang en daarom is hij vroom. Dit verkeerde, valse, bedrieglijke vertoning verleidt de grote, blinkende en geestelijke mensen nog het meest van al. Ze dragen echter door hun vrome leven en vele goede werken geen vruchten en letten niet ernstig op hun geest en hun diepste bedoelingen. Ze willen ook niet weten, dat geen enkel mens vrij is van deze bedrieglijke en schadelijke leugen, maar dat het op de bodem van ieders hart leeft en alleen door de genade van God uitgedreven wordt. Daarom noemt de dichter het een bedrog in de geest. Het is dus geen leugen die de mens met opzet gebruikt en bewust verzint – tegen zichzelf of tegen een ander – maar waarin hij leeft en die hem aangeboren is. Dit bedrog laat zich graag bedekken en versieren door een goed leven, zodat die mens zal zingen dat hij zonder zonde en buiten gevaar is. Nu is pas het verschrikkelijke vuil goed verborgen! Dat noemen de geleerde doctoren: *amorem sui*, wanneer de mens vanwege vrees voor de hel of hoop op de hemel en niet omwille God Zelf vroom is. Het is echter moeilijk om dit te begrijpen en nog moeilijker om het kwijt te raken. Het één zowel als het ander kan alleen door de genade van de Heilige Geest gebeuren.

Nu moeten we hierbij opmerken dat de profeet hier vier verschillende ondeugden noemt: ongerechtigheid, misdaad, zonde en bedrog. Als we die vier willen onderscheiden, dan is ongerechtigheid, dat de mens niet vroom is voor God. Hij berooft God van wat Hij moet hebben. Dat wil zeggen van Godsvreze en goede werken. Dat is het eerste verlies. Het tweede is misdaad. Dat zijn de boze werken, die als tweede verlies volgen uit het eerste. Net zoals uit armoede diefstal voort kan komen, of echtbreuk, verraad en dergelijke. En tot deze ongerechtigheid behoren ook de goede werken die gedaan worden als men van de echte vroomheid, die uit genade geboren wordt, verstoken is en deze mist. Het derde gebrek is zonde. Dat is de verdorven natuur. Die is overgebleven en blijft altijd zolang zonde of onrecht gedaan wordt. Het is de boze lust en begeerte, de vrucht die ons aangeboren is en die zeer diep in ons steekt. Dit gebrek verleidt ons tot de eerste twee ondeugden. Hier in de tijd is het een blijvende zonde. Ze is dodelijk in zichzelf, als God ze niet uit genade zou voorbijgaan in die mensen die er berouw over hebben en begeren om ervan verlost te worden. Daarom zegt de profeet dat God ze hun niet toerekent. Alsof hij wil zeggen: ze is er, maar God wil ze uit genade niet aanzien. Ze is er dus elke dag en wordt spoedig dodelijk als de mens vermetel wordt en er niet voortdurend om treurt. Daaruit komt in de vierde plaats bedrog voort. Dat is een misleiding en een geraffineerd bedrog in alle mensen die zich oefenen in goede werken en zich verbeelden dat ze vroom zijn en menen dat ze daarom onschuldig zijn. Ze geloven niet dat de barmhartigheid van God onze zonden alleen uit louter genade niet toerekent.

3: WANT TOEN IK HET WILDE VERZWIJGEN, VERSMACHTTE MIJN GEBEENTE DOOR MIJN DAGELIJKS HUILEN.

‘Want toen ik het wilde verzwijgen.’ Dat betekent: ik wilde niet van die zonden weten of ze zien. Ik meende vroom te zijn en zag het bedrog niet.

‘Toen versmachtte mijn gebeente door mijn dagelijks huilen.’ Dat betekent: ik had geen vrede en voortdurend een bezwaard, kwaad geweten, dat mij verzwakte en ellendig maakte. Het liet me niet met rust, omdat ik de zonde niet beleed en U niet om genade smeekte.

4: WANT UW HAND WAS DAG EN NACHT ZWAAR OP MIJ – MIJN SAP VERDROOGDE ALS IN DE ZOMER. SELA.

‘Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij.’ Daar zorgt mijn kwaad geweten voor, dat niet anders doet, dan mij de toorn van God voor ogen stellen. Het lijkt alsof het geweten met een knuppel boven mij staat, waardoor er geen vrede in mijn hart kan zijn.

‘Mijn sap verdroogde als in de zomer. Sela.’ Want door deze last drogen hart, moed en geest uit. Zelfs het lichaam van die mens verzwakt.

5: DAAROM MAAK IK U MIJN ZONDEN BEKEND EN VERBERG IK MIJN MISDADEN NIET. IK SPRAK: ‘IK WIL AAN DE HEERE MIJN OVERTREDINGEN BELIJDEN.’ TOEN HEBT U AAN MIJ DE MISDAAD VAN MIJN ZONDE VERGEVEN. SELA.

‘Daarom maak ik U mijn zonde bekend.’ Nu word ik gewaar, dat er niets beters is dan voor U te belijden dat ik louter zonde ben en dat er geen goed aan mij is. Dit alles opdat alleen Uw genade geprezen en begeerd wordt en ieders roem en vertrouwen op verdiensten en goede werken moet vergaan!

‘En ik verberg mijn misdaden niet.’ Zoals die mensen wél doen bij wie het bedrog in de geest een ongegrond vertrouwen wekt, omdat ze zichzelf zonder vrees durven rechtvaardigen en zichzelf voor onschuldig houden. Daarom maken ze ook ruzie met andere mensen, want ze vallen in hoogmoed, toorn, haat, ongeduld, oordelen, kwaadspreken en roddelen. Door hun onschuld worden ze pas écht schuldig! En ze houden daarbij nog vol dat ze in alles toch juist, goed en recht gehandeld hebben. Zulke mensen verbergen hun boosheid heel goed. Ze kijken immers naar hun vroomheid en belijden hun zonde niet oprecht voor God – ze spreken ook niet over het inwendige bedrog van hun geest. Maar oprechte mensen verbergen hun zonde niet. Ze worden niet boos of driftig, ook al zou men hen onrecht aandoen. Want zij zijn van mening dat hen geen onrecht aangedaan kán worden – ze vinden immers geen enkele gerechtigheid in zichzelf. Dat zijn gelukkige mensen! God gaat aan hun zonden voorbij en delgt ze uit. Omdat ze hun zonden niet zelf bedekken of verbergen, bedekt en verbergt God ze.

‘Ik sprak.’ Dat betekent: nu zie ik, dat ik zó moet spreken en doen. Het kan en mag niet anders. Het is of de dichter wil zeggen: zo genadig bent U, zo graag hoort U een oprechte bekentenis en ootmoedige schuldbelijdenis, dat U ook dadelijk troost en opricht, zodra de mens zich wil verootmoedigen. Zodra iemand inziet dat hij een zondaar is en U oprecht zijn nood klaagt, zodra is hij ook rechtvaardig en aangenaam voor U.

‘Ik wil aan de Heere mijn overtredingen belijden.’ Dat betekent: ik zal mijzelf afkeuren, dan zal God me goedkeuren. Ik zal mijzelf verachten, dan zal God me eren. Ik zal mijzelf aanklagen, dan zal God me verontschuldigen. Ik zal tégen mijzelf spreken, dan zal God vóór mij spreken. Ik zal van mijn schuld vertellen, dan zal Hij van mijn vergeving vertellen, zoals Hij ook deed bij Maria Magdalena in het huis van Simon de melaatse (Lukas 7:47-50).

‘Toen hebt U aan mij de misdaad van mijn zonde vergeven. Sela.’ U vergaf ze mij. De reden hiervan is dat ik mijzelf de ongerechtigheid van mijn zonde heb aangerekend en ze als zodanig beleden heb. Toen hebt U aan mij de misdaad van mijn zonde vergeven.

6: DAAROM ZULLEN ALLE HEILIGEN U AANBIDDEN OP EEN WELGELEGEN TIJDSTIP. DAAROM ALS DE GROTE WATERVLOEDEN KOMEN, ZULLEN ZE HEN NIET AANRAKEN.

‘Daarom zullen alle heiligen U aanbidden.’ Dat betekent: ze zullen heiligen zijn, omdat ze hun boosheid aan U klagen en om genade bidden. Let wel: U! - want of ze misschien heilig schijnen te zijn voor de mensen, daar letten ze niet op. Ze vrezen voor Uw oordeel en weten dat hun heiligheid voor U niets betekent. Ze wachten nederig op Uw genade.

‘Op een welgelegen tijdstip.’ Die tijd is er, zo dikwijls de mens belijdt wie en wat hij voor God is. Of ook: - ‘in de tijd der genade.’ Want dat is de geschikte tijd om te bidden, zoals de profeet Jesaja zegt: ‘Ik heb u verhoord in de aangename tijd’ (Jesaja 48:8). Dat ondervinden de heiligen als God hen aanraakt en bezoekt met het licht van Zijn genade.

‘Daarom, als de grote watervloeden komen.’ En wel vooral als zware verzoeken en vreselijke aanvechtingen als watergolven op hem aankomen en hem als door een zondvloed willen verzwelgen. Dat wil dan dit zeggen: dat die mens heilig is, die niet steunt op zijn eigen heiligheid, maar op de Rotssteen van Uw gerechtigheid – dat is op Christus! Dat zijn zij die zichzelf aanklagen, bestraffen en veroordelen. Maar zo kan het ook uitgelegd worden: als men hem vanwege zijn nederige leven vervolgt.

‘Dan zullen ze hen niet aanraken.’ Dat betekent: ze zullen de ziel geen schade kunnen toebrengen, al zouden ze zelfs lijf en leven erbij verliezen.

7: U BENT MIJN BESCHERMING, U ZULT MIJ VOOR ANGST BEHOEDEN EN MIJ MET GEZANGEN VAN VERLOSSING OMGEVEN. SELA.

‘U bent mijn bescherming, ‘ of: - mijn schuilplaats. In al deze aanstormende wateren van de aanvechting bent U mijn Rotssteen waarop ik sta, zodat ze mij niet kunnen verdrinken en verzwelgen.

‘U zult mij voor angst behoeden.’ Dat is: voor de wateren van aanvechtingen die mij van alle kanten omringen.

‘En mij met gezangen van verlossing omgeven.’ Dat wil zeggen: dat ik overal van Uw genade roem en dat ik de aanvechtingen overwin en vrolijk ben.

8: IK ZAL U VERSTAND GEVEN EN U DE WEG WIJZEN DIE U WANDELEN MOET – IK ZAL U MET MIJN OGEN LEIDEN.

‘Ik zal u verstand geven en u de weg wijzen die u wandelen moet.’ De weg waarop Ik wil dat u zult gaan. U bidt dat Ik u zal verlossen. Laat dat voor u geen zorg zijn! Leer Mij niet, leer uzelf niet, laat Mij u leren. Ik zal een goede Leermeester voor u zijn. Ik zal u op de weg leiden, waarop u naar Mijn welbehagen kunt gaan. U meent dat het verkeerd is, als het niet gaat zoals u denkt. Dat denken is voor u schadelijk en hindert Mij. Het moet niet volgens uw verstand, maar bóven uw verstand gaan. Buig u in onverstand, dan geef Ik u Mijn verstand. Onverstand is het goede verstand. Niet weten waarheen u gaat, betekent: pas goed weten waarheen u gaat. Mijn verstand maakt u juist onverstandig. Op deze manier ging Abraham uit zijn vaderland en hij wist niet waarheen (Genesis 12:1 vv). Hij gaf zich over aan Mijn weten en liet zijn verstand varen en toen is hij gekomen langs de goede weg tot het juiste doel. Zie, dat is de weg van het kruis! Die kunt u niet vinden, maar Ik zal u leiden als een blinde. Daarom niet u, niet een of ander mens, niet een schepsel, maar Ik, Ik Zelf, zal u onderwijzen in de weg waarop u moet gaan. Niet het werk dat u kiest, niet het lijden dat u bedenkt, maar wat tegen uw keuze, tegen uw denken en tegen uw begeren in, aan u wordt gegeven. Dat is

het, volg daar. Daar roep Ik u. Wees daar leerling, want dan is het de goede tijd en uw Meester is dan gekomen. Wees dan geen paard of een redeloos dier. Volgt u Mij en verlaat uzelf. Zie dan vervolgens:

‘Ik zal u met Mijn ogen leiden.’ Dat wil zeggen: Ik zal u niet verlaten! U zult niet ondergaan! Ik zal u niet vergeten! Mijn ogen zullen over u open zijn! U mag zelf uw ogen sluiten, omdat Mijn ogen u zien. Hebt u niet gelezen: ‘De ogen van God zijn op de vromen’ (Psalm 34:16), en dat de berg Moria Dominus videbit heet? (Genesis 22:14). Dat is zonder twijfel omdat Ik alleen zal voorzien, zoals Ik daar voor Abraham ook voorzien heb in iets waarin hijzelf volstrekt niet kon voorzien. Dat is – kort gezegd – dat God niets anders van ons verlangt, dan een waar en eenvoudig geloof en een vast vertrouwen, namelijk, een gegronde hoop en verwachting op Hem. In deze tekst worden geloof, hoop, ootmoed en geduld niet uitdrukkelijk genoemd, maar wel wat de echte natuur is van deze deugden. Er zijn veel mensen die schrijven over deugden, maar ze prijzen ze meer naar de letter dan dat ze de inhoud van de woorden aanwijzen.

9: WEEST NIET ALS PAARDEN EN MUILEZELS DIE GEEN VERSTAND HEBBEN – DIE MEN TOOM EN BIT IN DE MOND MOET LEGGEN, ALS ZE NIET TOT U WILLEN NADEREN.

‘Weest niet als paarden en muilezels die geen verstand hebben.’ Dat zijn mensen die God niet laten regeren. Zij zijn als de natuurlijke dieren die geen geest hebben. Ze willen alleen gehoorzamen als ze ertoe aangezet worden. Als ze niets voelen of merken dan gehoorzamen ze niet. De dingen op geestelijke manier verstaan, kunnen ze niet. Paarden en muilezels zijn immers niet geschapen om dingen te begrijpen die alleen door de geest verstaan kunnen worden. Dit is de reden dat ze niet – in geestelijke zin – tot liefde of lijden bewogen worden. Zo zijn ook de mensen die niets méér willen doen, laten of lijden, dan enkel datgene wat ze met hun zintuigen kunnen bevatten en begrijpen, voelen en gewaarworden. Zij kunnen de diepte van Gods verstand niet begrijpen. Het is met hun verstand net als met het verstand van een paard: ze komen niet verder dan de dingen die men voelt of ziet. Dat is: wat men met handen tasten en met ogen zien kan.

‘Die men toom en bit in de mond moet leggen, als ze niet tot u willen naderen.’ Dat betekent: God houdt niet van mensen die door wetten gedwongen moeten worden, zoals de dieren met een toom. God houdt van mensen die vrij en gewillig, zonder dwang van de wet Hem dienen in geest en liefde.

10: DE GODDELOZE HEEFT VEEL TE LIJDEN, MAAR WIE OP DE HEERE HOOPT, DIE ZAL DE GOEDERTIERENHEID OMRINGEN.

‘De goddeloze heeft veel te lijden,’ Dat zijn de mensen die eigen meester zijn. Ze kunnen de leiding van God niet verdragen. Ze wandelen alleen naar hun eigen goeddunken. Evenwel menen ze dat zij God op de beste manier eren en dienen! Niemand is zo gehoorzaam, vroom en rechtvaardig als zij. Zij hebben immers – dat denken ze – goede bedoelingen en wat uit die goede bedoelingen voortkomt, moet daarom vanzelf óók goed zijn. Zulke mensen vinden in God altijd een tegenstander, want ze hebben een verheven hart. Ze onderwerpen zich ook niet aan de wil van God. Daarom móéten ze wel veel lijden en verduren. Dat wil zeggen: al hun moeite en arbeid is geheel tevergeefs en zonder de minste verdienste of beloning. Ze hebben immers geen goed geweten dat op God hoopt – zodoende is hun hele goede leven niets anders dan sloven en slaven. Daarom, omdat ze gedreven worden door de wet en hun bezwaarde geweten – net zoals paarden en muilezels voortgedreven worden.

‘Maar wie op de HEERE hoopt, die zal de goedertierenheid omringen.’ De goddelozen worden daarentegen vervolgd door het oordeel en de toom van God. Dat belooft niet veel goeds. Maar zij willen op eigen benen staan en hun hoop vestigen op hún goede mening. Rechtvaardige mensen hopen echter niet op zichzelf of op hun eigen goeddunken, ook zijn zij van zichzelf niet zo zeker. Zij

worden omringd door goedertierenheid, zodat ze daarom gezegend en gelukkig zijn. Om die reden besluit de psalmist, terwijl hij over hen spreekt:

11: VERHEUGT U IN DE HEERE EN WEEST VROLIJK, RECHTVAARDIGEN, EN LOOFT HEM DIE OPRECHT VAN HART ZIJN.

‘Verheugt u in de HEERE en weest vrolijk, rechtvaardigen.’ Dat betekent: u die op God vertrouwt, mag u nu ook in God verheugen. U, die niet op uzelf vertrouwt of zich in uzelf verheugt, maar wanhoopt aan uzelf en treurt over uzelf. U, die uzelf verfoeit en geheel geen behagen in uw eigen gedachten hebt.

‘En looft Hem die oprecht van hart zijn.’ Dat betekent: wees vrijmoedig en onbevreesd. Verhef u, beroem u in God, wees vrolijk, als iemand die zingt van blijdschap. Want een hart dat oprecht is voor God, hoeft niets meer in zichzelf of iets anders te zoeken, want het rust en staat vast op het eeuwige goed! Dat is: alleen op God! Daarom heeft het reden tot zingen, loven, danken, roemen, pronken en pralen in overvloed. Dat zegt de apostel ook: ‘Wie roemen wil, beroeme zich in God’ (1 Korinthe 1:31). Maar de op zichzelf gerichte zielen, die altijd in zichzelf zoeken en met zichzelf bezig zijn, die pronken met hun valse voorstellingen en hun bedrieglijke goede bedoelingen – zij roemen in zichzelf maar niet in God.

AMEN

DE DERDE BOETPSALM: PSALM 38

Een Psalm van David, om te gedenken. –

- 1. HEERE, straf mij niet in Uw toorn en kastijd mij niet in Uw grimmigheid.*
- 2. Want Uw pijlen steken in mij, en Uw hand drukt mij neer.*
- 3. Er is niets gezonds aan mijn lichaam vanwege Uw spreken, en er is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonde.*
- 4. Want mijn zonden zijn over mijn hoofd gegaan - als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden.*
- 6. Mijn wonden stinken en zijn vervuild vanwege mijn dwaasheid.*
- 7. Ik ga gekromd en diep gebukt - de hele dag ga ik treurig.*
- 8. Want mijn ingewanden drogen uit, en er is niets gezonds aan mijn lichaam.*
- 9. Ik ben geheel bezweken en zeer verbrijzeld - ik kerm vanwege de onrust van mijn hart.*
- 10. HEERE, voor U is al mijn begeerte, en mijn zuchten is voor U niet verborgen.*
- 11. Mijn hart beeft, mijn kracht heeft mij verlaten - en het licht van mijn ogen is niet bij mij.*
- 12. Mijn geliefden en vrienden staan tegenover mijn plaag, en mijn naasten staan van verre.*
- 13. En die mij naar de ziel staan, spannen strikken, en die mijn kwaad zoeken, vertellen en verzinnen elke dag leugens.*
- 14. Ik echter moet zijn als een dove, ik hoor niet, en als een stomme, die zijn mond niet opendoet.*
- 15. En moet zijn als een die niet hoort, en die geen tegenspraak in zijn mond heeft.*
- 16. Maar op U, HEERE, wacht ik - U, HEERE, mijn God, zal mij antwoorden.*
- 17. Want ik denk dat zij zich toch niet over mij verblijden! Als mijn voet wankelde, zouden zij zich hoog tegen mij verheffen.*
- 18. Want ik ben bestemd om te lijden en mijn leed is steeds voor mij.*
- 19. Want ik maak U mijn ongerechtigheid bekend, en ben bekommerd vanwege mijn zonde.*
- 20. Maar mijn vijanden leven en zijn machtig - en die mij zonder oorzaak haten, zijn met velen.*
- 21. En die mij kwaad voor goed vergelden, zijn tegen mij, omdat ik het goede najaag.*
- 22. Verlaat mij niet, HEERE - mijn God, wijk niet van mij!*
- 23. Haast U om mij bij te staan, HEERE, mijn zaligheid.*

Deze Psalm toont ons op het aller-duidelijkst de manier van doen, de woorden, werken, gedachten en houding van een oprecht boetvaardig hart.

1: HEERE, STRAF MIJ NIET IN UW TOORN EN KASTIJD MIJ NIET IN UW GRIMMIGHEID.

‘HEERE, straf mij niet in Uw toorn.’ Met het woordje ‘straf’ wordt bestraffen door middel van woorden bedoeld, zoals men een misdadiger beschuldigt of bezweert.

‘En kastijd mij niet in Uw grimmigheid.’ Dat kastijden gebeurt met de daad. Ook in de tweede Psalm staat dit geschreven: ‘Dan zal Hij tot hen spreken in Zijn toorn.’ En daarna: ‘En in Zijn grimmigheid zal

Hij hen verschrikken.’ Dat wil dan zeggen: eerst straft Hij met woorden en dan pas op een gevoelige manier.

2: WANT UW PIJLEN STEKEN IN MIJ, EN UW HAND DRUKT MIJ NEER.

‘Want Uw pijlen steken in mij.’ De woorden van God, waarmee Hij in de Schrift bestraft en dreigt, zijn de pijlen die hier genoemd worden. De mens die deze pijlen voelt, roept uit: ‘Heere, straf mij niet in Uw toorn.’ Niemand voelt echter deze pijlen, dan alleen zij, bij wie die in het hart gestoken worden en het geweten verschrikken. De mensen bij wie God deze in het hart schiet, zijn vol vrees. Maar bij mensen die niet vrezen – die verhard zijn – zijn deze pijlen afgevallen, alsof ze een harde rots geraakt hebben. Dit gebeurt zolang de woorden alleen door mensen gepredikt worden, zonder dat God [of: de Heilige Geest] meewerkt en de pijlen inwendig doet treffen.

‘En Uw hand drukt mij neer.’ Dat betekent: het zijn niet alleen Uw toornige en dreigende woorden die diep in mijn hart dringen. Ook Uw daden van toom treffen mij nu steeds en drukken mij.

3: ER IS GEEN VREDE IN MIJN BEENDEREN VANWEGE MIJN ZONDE.

‘Er is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonde.’ Dat betekent hetzelfde als de woorden in de eerste Boetpsalm: ‘HEERE, wees mij genadig, want ik ben zwak’ (Psalm 6:3). Het vlees is te zwak en te ziek voor het lijden. Het kan de hand van God en Zijn straffen niet dragen.

4: ER IS NIETS GEZONDS AAN MIJN LICHAAM VANWEGE UW SPREKEN.

‘Er is niets gezond aan mijn lichaam vanwege Uw spreken,’ of: - vanwege Uw dreigen. Want de toorn van God verschrikt zozeer, dat ook de beenderen beven, en vlees en merg verdwijnen.

‘Vanwege mijn zonde,’ of: vanwege het bewustzijn of de kennis van mijn zonde. Want door de pijlen en toornige woorden van God word ik mij bewust van de zonde in mijn hart. Dat veroorzaakt innerlijke onrust en schrik in het geweten en in alle vermogens van de ziel. Het maakt ook uitwendig het lichaam helemaal ziek. Als de zaken er zo voor staan, gaat het goed met de mens, want zo is het Christus ook vergaan.

5: WANT MIJN ZONDEN ZIJN OVER MIJN HOOFD GEGAAN - ALS EEN ZWARE LAST ZIJN ZE MIJ TE ZWAAR GEWORDEN.

‘Want mijn zonden zijn over mijn hoofd gegaan,’ of: mijn misdaden zijn tot boven mijn hoofd gekomen. Dat betekent: ze hebben mij geheel neergedrukt. Ze zijn sterker en met meer dan ik ben. Dat komt door de pijlen [waarover gesproken is in het tweede vers]. Die maken de zonde zó talrijk, zó groot, zó krachtig, dat de mens zichzelf daarvan niet meer kan verlossen of redden, maar eronder bezwijkt en neerligt.

‘Als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden.’ Dat wil zeggen: zwaarder dan ik kan verdragen. Zoals ook staat in een andere Psalm: ‘HEERE God, onze misdaden liggen zwaar op ons – wil onze ongerechtigheid genadig zijn’ (Psalm 65:4). Zo vertrapt de zonde ons, totdat de genade komt en de zonde vertrapt en ons hoofd boven haar verheft. Dan heersen en regeren wij over haar in plaats van zij over ons. Maar zij die in zonden liggen, om het even of ze geestelijk dood of ál te heilig zijn, die voelen van deze dingen niets. Daarom is het een wonderlijke zaak: wie géén zonde heeft, die voelt en heeft ze, en wie wél zonde heeft, voelt ze niet en heeft ze niet. Want het is onmogelijk dat iemand in waarheid over de zonde klaagt, als hij niet eerst in gerechtigheid en genade leeft. De ene duivel jaagt de andere er immers niet uit. Ook klagen dezelfde zonden elkaar niet aan. De ene wolf gromt immers ook niet tegen de andere! En toch schijnt het onmogelijk dat een mens zonder zonde is als hij daar

zelf gedurig over klaagt. Hij kan immers geen verzinselfs aan God vertellen. Het moet wáár zijn dat hij zonde heeft, zoals de dichter hier ook zelf zegt. Toch moet het óók waar zijn dat hij zonder zonde is. Op dezelfde manier, zoals Christus tegelijkertijd waarachtig levend én dood was, zo moeten echte christenen tegelijkertijd vol zonde en ook zonder zonde zijn.

6: MIJN WONDEN STINKEN EN ZIJN VERVUILD VANWEGE MIJN DWAASHEID.

‘Mijn wonden stinken en zijn vervuild,’ of: mijn wonden stinken en etteren. Zoals wonden en zweren aan het lichaam vuil worden, etteren en stinken, zo is het ook met de zondige gebreken van de natuur. Ze vervuilen en gaan stinken als men ze niet dagelijks verzorgt en geneest met de zalf van genade, met het water van Gods Woord en door gebed en boete [= berouw, vemedering, bekering, schuldbelijdenis enzovoort] ze wast. Nu gaan de mensen rustig voort zonder op deze gebreken te letten, net alsof ze gezond zouden zijn. Daarom volgt hierop:

‘Door het zien van mijn dwaasheid.’ Dat wil zeggen: door de kennis van mijn dwaasheid. Want deze wijsheid is het zout en water dat de wonden reinigt. Deze wijsheid is niets anders dan een grondige zelfkennis. Dat staat ook in Spreuken: ‘Waar ootmoed is, is wijsheid’ (Spreuken 11:2). Deze zelfkennis laat immers niet toe dat de mens zich zo naar het verderf laat voeren. Dwaasheid daarentegen bestaat daarin, dat de mens zelf niet ziet hoe het met hem gesteld is, maar meent dat hij geheel gezond is. De pijlen van Gods Woord echter openbaren deze dwaasheid, zodat de mens inziet hoe blind hij geweest is met betrekking tot de kennis van zichzelf. Daarom is dit de betekenis van deze woorden: toen ik mijn dwaasheid en mijn gebrek aan zelfkennis beleed, heb ik ook ingezien hoe beklagenswaardig vuil en stinkend mijn wonden zijn. Iets wat ik voorheen in mijn dwaasheid niet zag! Daarom:

7: IK GA GEKROMD EN DIEP GEBUKT - DE HELE DAG GA IK TREURIG.

‘Ik ga gekromd en diep gebukt.’ Net als een mens die zich verdrietig en ellendig voelt. Dat is te zien aan zijn hele houding: zo iemand laat hoofd en schouders hangen en heeft geen zin om zich op te heffen. Hij wil niet zien, horen of spreken, maar slaat zijn ogen neer.

‘De hele dag ga ik treurig.’ Dat zijn echte kenmerken van diep berouw over de zonde, zoals de tollenaar in het evangelie ook zijn ogen niet durfde opslaan (Lukas 18:13). Hij was bedroefd en boog zich neer naar de aarde, nog meer met zijn hart dan met zijn lichaam.

8: WANT MIJN INGEWANDEN DROGEN UIT, EN ER IS NIETS GEZONDS AAN MIJN LICHAAM.

‘Want mijn ingewanden drogen uit,’ of: - verdorren. Dat betekent: ik ben zo vol angst en benauwdheid, dat ik inwendig – als het ware – van dorst zou sterven. Zo dor en onvruchtbaar maakt dit lijden mij! Dat maken alle mensen mee die zo bovenmate ontsteld en angstig zijn. Dat bedoelt ook de tekst in Spreuken: ‘Geef wijn aan de bedroefden’ (Spreuken 31:6).

‘En er is niets gezonds aan mijn lichaam.’ Zoals ook in het vierde vers staat. Het lichaam kan deze angst in het geweten niet verdragen en hetzelfde geldt voor de beenderen.

9: IK BEN GEHEEL BEZWEKEN EN ZEER VERBRIJZELD - IK KERM VANWEGE DE ONRUST VAN MIJN HART.

‘Ik ben al te zeer gestoten en verslagen,’ zoals een treurig hart. Dat is geheel verslagen door die grote schrik in het geweten.

‘Ik huil vanwege de onrust van mijn hart.’ Zoals een leeuw brult. Dat wil zeggen: als het hart zo vol is van lijden en zuchten, dat het zich niet in kan houden – het breekt uit in een klaaglijk roepen.

10: HEERE, VOOR U IS AL MIJN BEGEERTE, EN MIJN ZUCHTEN IS VOOR U NIET VERBORGEN.

‘HEERE, voor U is al mijn begeerte, en mijn zuchten is voor U niet verborgen.’ Dat betekent: mijn verlangen is zo groot, dat ik het met woorden niet kan zeggen. Ik weet niet hoe ik bidden moet! Mijn hart, dat ziet U, maar wat moet ik verder zeggen? Mijn leed is groter dan mijn klagen kan zijn. Dat staat ook in de eerste Boetpsalm: ‘Ik ben vermoeid van mijn zuchten.’

11: MIJN HART BEEFT, MIJN KRACHT HEEFT MIJ VERLATEN – EN HET LICHT VAN MIJN OGEN IS NIET BIJ MIJ.

‘Mijn hart beeft.’ Dat zijn allemaal tekenen van grote verschrikking, wanneer het hart bonst en beeft vanwege de grote toorn van God.

‘Mijn kracht heeft mij verlaten.’ Dat wil zeggen: al mijn kracht is verdwenen en ik ben in alle dingen uitgeput en moedeloos. Zo spreekt Christus ook: ‘Mijn hart is als gesmolten was en mijn kracht is verdroogd’ (Psalm 22:15 vv). Dat wordt allemaal veroorzaakt door de pijlen van God. Die veroorzaken deze inwendige ellende.

‘En het licht van mijn ogen is niet bij mij.’ Dat betekent: mijn aangezicht straalt geen licht en blijdschap meer uit. Ik kijk niet vrolijk en opgewekt, maar vermoeid, bedroefd en treurend.

12: MIJN GELIEFDEN EN VRIENDEN STAAN TEGENOVER MIJN PLAAG, EN MIJN NAASTEN STAAN VAN VERRE.

‘Mijn geliefden en mijn vrienden staan tegenover mijn plaag.’ Dat betekent: ook mijn beste vrienden lijken wel schuw geworden. Ze vluchten weg van mijn ellende. Dergelijke woorden staan ook op ander plaatsen: mijn verwanten vluchten van mij, want ze verschrikken vanwege de toorn van God tegen mij, zodat ze mij ook niet meer durven troosten. (vgl: Job 19:9, Psalm 69:9, 38:12, 31:12, 88:9 en 88:19).

‘En mijn naasten staan van verre.’ Ze staan erbij en kijken toe, om te zien hoe het afloopt. Ze ontfermen zich niet over mij, omdat ze bang zijn anders ook gestraft te worden door de onderdrukkers die mij vervolgen [hier wijst Luther, al is het dan niet met zoveel woorden, op het lijden van Christus, en wel op deze profetie uit de Psalm over de gebeurtenissen rond het kruis, drie evangelisten vermelden dit staan van verre, namelijk in: Mattheüs 27:55, Markus 15:40 en Lukas 23:49].

13: EN DIE MIJ NAAR DE ZIEL STAAN, SPANNEN STRIKKEN, EN DIE MIJN KWAAD ZOEKEN, VERTELLEN EN VERZINNEN ELKE DAG LEUGENS.

‘En die mij naar de ziel staan, spannen strikken.’ Hier toont de dichter waar zijn lijden vandaan komt. Namelijk, dat hij, vanwege Gods Woord en gerechtigheid, uitwendig, door boze en kwade onderdrukkers wordt aangevallen. Hierdoor verschrikt hij ook inwendig en vreest voor de toorn van God. Daar komen dan allerlei oude zonden weer tevoorschijn. Dat zijn zonden, die hij anders nooit gevoeld of overdacht zou hebben. Het gaat over zonden die allang verteerd zijn [of: die al lang geleden begraven zijn]. Een ongeluk komt zelden alleen.

‘En die mijn kwaad zoeken, vertellen en verzinnen elke dag leugens.’ Dat betekent: ze vallen mij aan met leugens en valse aanklachten. Ze verzinnen allerlei zaken tegen mij om mij om te brengen.

14: IK ECHTER, MOET ZIJN ALS EEN DOVE, IK HOOR NIET, EN ALS EEN STOMME, DIE ZIJN MOND NIET OPENDOET.

‘Ik echter, moet zijn als een dove, ik hoor niet, en als een stomme, die zijn mond niet opendoet.’ Dat betekent: ik moet ze gelijk geven. Ik moet stilzwijgen als een stomme. Mijn spreken en antwoorden doen er niet toe en hebben geen waarde. Het is alles immers vergeefse moeite.

15: EN MOET ZIJN ALS EEN DIE NIET HOORT, EN DIE GEEN TEGENSPRAAK IN ZIJN MOND HEEFT.

Bovendien moet ik ze ook niet bestraffen of veroordelen. Ik moet mijn mond houden en ongelijk hebben. Luisteren doen ze immers toch niet! Ze razen en tieren. Ze laten zich toch niets gezeggen!

16: MAAR OP U, HEERE, WACHT IK - U, HEERE, MIJN GOD, ZAL MIJ ANTWOORDEN.

‘Maar op U, HEERE, wacht ik - U, HEERE, mijn God, zal mij antwoorden.’ Dat zijn woorden van een echt, zeker en vast geloof. Dat laat in tijden van nood alles varen en houdt zich alleen aan Gods Woord en genade. Zo iemand twijfelt er ook niet aan of God hem zal verhoren en helpen. Toch wil hij niet bepalen wanneer of waardoor God redden moet. Nee, hij zegt eenvoudig: ‘U zult mij wel antwoorden, op U blijf ik hopen.’

17: WANT IK DENK: DAT ZIJ ZICH TOCH NIET OVER MIJ VERBLIJDEN! ALS MIJN VOET WANKELDE, ZOUDEN ZIJ ZICH HOOG TEGEN MIJ VERHEFFEN.

‘Want ik denk dat zij zich toch niet over mij verblijden!’ Ik heb er mij zorgen over gemaakt en heb bij mijzelf gedacht: o God, laat ze geen vreugde aan mij beleven. Laat ze uiteindelijk geen gelijk krijgen, maar dat ze zoals in de eerste Boetpsalm [Psalm 6] staat, beschaamd en te schande worden.

‘Wankelen met de voet’ Dat wil zeggen: dat ik in deze strijd het onderspit delf en niet kan blijven staan. Dat is de reden waarom ik op U hoop, want ik wordt nu door de nood gedwongen. Wanneer ze toch zouden winnen, zou ik eeuwig door hen bespot worden en zij zouden gelijk krijgen. Daarover maakt ik mij zorgen en daarvoor ben ik bevreesd, want dan zou Uw Woord immers ook tot een spot moeten worden!

Dit vers laat zien hoe een lijdend mens vol vrees en zorg moet aanzien dat de goddelozen zich zo hoog verheffen. De dichter denkt dat het spoedig met hem gedaan is als ze zo doorgaan. Dat laat God echter niet gebeuren. Wanneer het hen echter voor de wind gaat, zodat ze het goed voor elkaar menen te hebben, doet Hij hen vallen. Daarmee maakt Hij de rechtvaardigen weer vrolijk.

18: WANT IK BEN BESTEMD OM TE LIJDEN EN MIJN LEED IS STEEDS VOOR MIJ.

‘Want ik ben bestemd om te lijden en mijn leed is steeds voor mij.’ Zo spreekt en denkt een hart dat veel moet lijden, dat steeds het een na het ander meemaakt: Ach, lieve God, komt er dan nooit een einde aan het lijden? Als dit of dat voorbij is, komt weer het volgende. Ik zie het wel, ik ben bestemd om te lijden, ik moet altijd ellende ondervinden. Zoals een andere Psalm ook zegt: ‘De rechtvaardige moet veel lijden, maar God redt hem uit dat alles’ (Psalm 34:20).

VERS: 19 WANT IK MAAK U MIJN ONGERECHTIGHEID BEKEND, EN BEN BEKOMMERD VANWEGE MIJN ZONDE.

‘Want ik maak mijn ongerechtigheid bekend.’ Dat betekent: het is ook niet onrechtvaardig dat mij al dit lijden overkomt. Mijn oude Adam moet daardoor immers van zijn zonden gereinigd worden en afsterven.

‘En ben bekommerd vanwege mijn zonde.’ Dat betekent, net als in de vierde, dat is in de hierna volgende Boetpsalm: ‘Mijn zonde is mij altijd voor ogen en ik wil mijn zonde belijden’ (Psalm 51:5). In die Psalm heeft het dezelfde betekenis als hier.

De trotse, wijze, rechtvaardige en heilige mensen zijn bestemd om vrede en rust, gemak en eer te ontvangen en dat ook te hebben. Er staat hen niets voor ogen wat hen bedroeft of pijn doet, maar alleen wat vrolijk en blij maakt. Ze verbergen hun zonde, namelijk door ze niet uit te spreken [om ze te belijden]. Ze denken er niet eens aan. Ze denken alleen aan hun vroomheid en aan de zonde van andere mensen, dat kun je ook in het volgende vers lezen. Met iemand die echt rechtvaardig is, is dat heel anders zoals deze twee verzen ons leren. Ook de heilige apostel Paulus zegt immers dat de zonde in hem woont en dat hij gevangen genomen is door de zonde, hoewel hij toch niets kwaads deed, maar daarentegen juist veel goeds (vgl. Romeinen 7:23).

Ook Christus gebiedt al de Zijnen om hun eigen ziel [of: leven] te haten. Nu moet er toch niets anders gehaat worden dan alleen de zonden. Hoe komen de zonden dan in de vromen, zodat ze die haten moeten? Christus zegt toch niet, dat ze alleen de zonden uit het verleden moeten haten, waarvoor al boete gedaan is en die nu vergeven zijn. Ze moeten hun ziel en het zondige leven haten, iets wat buiten twijfel nog in hen is (Lukas 14:26). Deze zonden tellen de verwaande heiligen niet eens mee. Ze leven rustig verder en zeggen: het zijn dagelijkse zonden, ze zijn niet tegen het gebod van God. Als dat waar is, waarom gebiedt Christus dan om ze te haten? Waarom klaagt de apostel dan dat de zonden hem gevangen nemen? (Romeinen 7:23). Want tegen de dagelijkse zonden is geen gebod gegeven en ze nemen ook niemand gevangen, beweren ze.

20: MAAR MIJN VIJANDEN LEVEN EN ZIJN MACHTIG - EN DIE MIJ ZONDER OORZAAK HATEN, ZIJN MET VELEN.

‘Maar mijn vijanden leven en zijn machtig, en die mij zonder oorzaak haten, zijn met velen.’ Dat betekent: ik moet veel lijden en het gaat slecht met mij. Met mijn vijanden gaat echter goed. Dat wordt ook in de profetieën van Jeremia en in Habakuk beschreven (Jeremia 12:1 en Habakuk 1). Leven betekent hier namelijk: een goed en gerust leven leiden. Mijn vijanden zijn machtig en sterk, ik daarentegen word zonder ophouden verdrukt. Zij worden vereerd, maar ik word gelasterd. Zij hebben vrede, maar ik strijd. Hun aantal groeit. Ze hebben ook veel vrienden die op hun hand zijn, die hen prijzen, die het met hen houden. Ik echter ben alleen en verlaten, niemand kiest mijn kant of is mij gunstig gezind. Zo geheel onderscheiden is het leven van de echte heiligen van het leven van de schoon schijnende, geveinsde en bedrogen heiligen.

21: EN DIE MIJ KWAAD VOOR GOED VERGELDEN, ZIJN TEGEN MIJ, OMDAT IK HET GOEDE NAJAAG.

‘En die mij kwaad voor goed vergelden, zijn tegen mij, omdat ik het goede najaag.’ Dat wil zeggen: zij die in hun eigen ogen wijs en rechtvaardig zijn, kunnen niet anders dan goed met kwaad vergelden. Het goede onderwijs, dat men hun geeft en wat leert wat tot hun behoud is – dat is toch een goed ding! – haten ze. Ze geven er vervolgingen en martelingen voor terug. Bovendien maken ze iedereen verdacht. Ze beledigen en spreken kwaad van alle andere mensen die ook het goede zoeken en hen navolgen. Daardoor komt het dat dit goede niet openbaar komt, dan alleen in het kruisdragen en in het tot niets worden van de mens die verborgen is in God. Zij echter willen niet tot niets worden met hun mooie leven en schone schijn. Ze willen óók iets zijn, en anders zijn ze boos en stichten onheil. En toch verbeelden zij zich daarmee het goede na te volgen. In werkelijkheid is het echter het kwade. Op die manier werken ze mee aan hun eigen ondergang. Daar houdt de vrome zich ver bij vandaan en daarom wordt hij ook nog door hen verdacht gemaakt.

22: VERLAAT MIJ NIET, HEERE – MIJN GOD, WIJK NIET VAN MIJ.

‘Verlaat mij niet, HEERE – mijn God! wijk niet van mij,’ of: wees niet verre van mij. Ik ben eenzaam door ieder verlaten en veracht, daarom, neem U mij aan, en verlaat mij niet. De natuur van God is dat Hij iets maakt uit niets. Wie daarom nog niet niets is, uit hem kan God ook niets maken. De mensen maken echter het een uit het ander, dat is – geestelijk gezien – echter een geheel ijdel en nutteloos werk. Daarom neemt God alleen eenzame en verlatene aan. Hij maakt niemand gezond dan alleen zieken – maakt niemand ziende dan alleen de blinden – maakt niemand levend dan alleen de doden – maakt niemand rechtvaardig dan alleen zondaren – maakt niemand wijs dan alleen dwazen. In het kort gezegd: Hij ontfermt Zich alleen over ellendigen en Hij geeft Zijn genade alleen aan hen die geen genade bezitten. Een verwaande heilige, of een wijze, of een rechtvaardige kan daarom geen deel aan God krijgen. Ook kan het werk van God werk in zo iemand geen gestalte krijgen. Deze mens blijft steken in zijn eigen werken en maakt van zichzelf een denkbepaalde, schoonschijnende, nageemaakte heilige – dat is niets anders dan een huichelaar!

Vers 23: ‘HAAST U OM MIJ TE HELPEN, HEERE, MIJN ZALIGHEID.’

‘Haast U om mij te helpen, HEERE, mijn zaligheid.’ Haast U om mij te helpen, want alle anderen haasten zich tot mijn verderf. Gods hulp is immers niet waar hulp van mensen is, ja, waar geen vervolging is, waar mensen zichzelf of elkaar niet vervolgen. God is geen Vader van de rijken, maar van de armen, van de weduwen en de wezen. De rijken moeten ledig heengaan.

‘O God van mijn zaligheid.’ Dat wil zeggen: ik geen zaligheid of verlossing zoek, niet bij mijzelf en ook niet bij iemand anders. U bent mijn hulp alleen! Zo staat het ook in de Psalm: ‘De God van mijn gerechtigheid heeft mij verhoord.’ Dat wil zeggen: Die deze gerechtigheid geeft en schenkt. De verwaande heiligen hebben echter zaligheid, verlossing en genoegdoening van en in zichzelf. Hun hulp is niet de hulp waar God mee helpt. Ze hebben zichzelf geholpen, omdat ze niet verdoemd zijn en dat ook niet willen zijn.

AMEN.

DE VIERDE BOETPSALM: PSALM 51

Een Psalm van David, om voor te zingen - toen de profeet Nathan tot hem kwam, nadat hij tot Bathseba was ingegaan. –

- 1. Ach God, wees mij genadig naar Uw goedertierenheid - delg mijn overtreding uit naar Uw grote barmhartigheid.*
- 2. Was mij volkomen van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonden.*
- 3. Want ik erken mijn overtreding, en mijn zonde is steeds voor mij.*
- 4. Tegen U alleen heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in Uw ogen.*
- 5. Daarom zult U recht blijven in Uw woorden, en rein bevonden worden als U zult richten.*
- 6. Zie, ik ben in ongerechtigheid ontvangen – in zonden ben ik uit mijn moeder voortgekomen.*
- 7. Zie, U hebt de waarheid lief, het innerlijke en verborgene van Uw wijsheid hebt U mij geopenbaard.*
- 8. Bespreng mij met hysop, dan word ik rein - was mij, dan word ik witter dan sneeuw.*
- 9. Laat mijn oren vreugde en troost horen, dan zullen de beenderen zich verheugen, die verbrijzeld zijn.*
- 10. Wend Uw aangezicht af van mijn zonden, en delg uit al mijn ongerechtigheid.*
- 11. Schep in mij, o God, een rein hart, en vernieuw in mijn binnenste een rechte geest.*
- 12. Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uw Heilige Geest niet van mij.*
- 13. Geef mij opnieuw de troost van Uw zaligheid, en bevestig mij met een gewillige geest.*
- 14. Ik wil de overtreders Uw wegen leren, en de zondaren zullen zich tot U bekeren.*
- 15. Ach God, God van mijn zaligheid, verlos mij van bloedschulden, en laat mijn tong met vreugde Uw gerechtigheid roemen.*
- 16. HEERE, open mijn lippen, en laat mijn mond Uw lof verkondigen.*
- 17. Want U hebt geen lust in offers, anders zou ik die brengen, en brandoffers behagen U niet.*
- 18. De offeranden Gods zijn een verbroken geest - een verbroken en verslagen hart zult U, o God, niet verachten.*
- 19. Doe wel aan Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem.*
- 20. Dan zult U lust hebben aan de offers der gerechtigheid, offers die geheel verbrand worden en volkomen offers, dan zal men kalveren op Uw altaar offeren.*

1: ACH GOD, WEES MIJ GENADIG NAAR UW GOEDERTIERENHEID.

'Ach God, wees mij genadig naar Uw goedertierenheid.' Een oprecht berouwvol mens staat – in zijn hart en geweten – niets anders voor ogen dan zijn zonde en ellende. Daarom kan niemand deze woorden met volkomen ernst spreken die nog iets van raad of daad in zichzelf vindt. Zo iemand is nog niet volslagen ellendig, die naast de barmhartigheid van God nog een kleine troost in zichzelf vindt. De zin van dit vers is dus deze: Ach God, geen mens of schepsel kan mij helpen of troosten, zo groot is mijn ellende. Want mijn nood is niet lichamelijk of tijdelijk! Daarom kan behalve U – Die God bent en eeuwig – niemand of niets mij helpen. Ontferm U over mij, want zonder dat U Zich over mij ontfermt zijn alle dingen schrikwekkend en teleurstellend.

2: EN DELG MIJN OVERTREDING UIT NAAR UW GROTE BARMHARTIGHEID.

‘En delg mijn overtreding uit naar Uw grote barmhartigheid.’ Dat zijn allemaal woorden die voortkomen uit een diep berouw. Dat berouw maakt de genade van God groot en veel, doordat het de zonde groot en veel maakt. Het is zoals de apostel zegt: ‘Waar de zonden groot zijn, daar is de genade ook groot’ (Romeinen 5:20). Daarom hebben de verwaande heiligen niet de goede smaak van de genade, want de zonden hebben hun smaak voor hen nog niet verloren.

3: WAS MIJ VOLKOMEN VAN MIJN ONGERECHTIGHEID, EN REINIG MIJ VAN MIJN ZONDEN.

‘Was mij [meer] volkomen van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonden. Eerder heeft de dichter – zoals ‘beginnende’ mensen dat doen – gebeden om genade en vergeving voor begane zonden om zo een nieuw leven te mogen beginnen. Nu gaat hij verder tot aan het einde van deze Psalm en bidt steeds indringender dat hij meer en meer gewassen en gereinigd mag worden. De eerste genade is immers nog maar een begin van het wassen en reinigen. Zij die alleen de werkelijk [begane] uitwendige zonde zien en bovendien daarin volharden, verliezen deze genade weer en worden nog erger dan dat ze ooit geweest zijn. Ook al zien ze dat niet en menen ze dat dit niet waar is. Nu is het met ons zo gesteld: Adam moet uitgaan en Christus moet ingaan. Adam moet ondergaan en Christus alleen de overhand behouden. Daarom komt er aan het wassen en reinigen in dit leven geen einde. Want Adam, die ons aangeboren is, maakt ook al onze góede werken, die we bij het ‘beginnen’ en ‘voortgaan’ in dit [nieuwe] leven doen, tot zonden en tot niets – als God tenminste geen acht zou slaan op de begonnen genade en reiniging.

4: WANT IK ERKEN MIJN OVERTREDING, EN MIJN ZONDE IS STEEDS VOOR MIJ.

‘Want ik erken mijn overtreding, en mijn zonde is steeds voor mij.’ Dat is het verschil tussen de echte heiligen en zij die slechts heiligen in schijn zijn. De eersten zien hun gebreken: ze zijn niet wat ze moeten en willen zijn. Daarom veroordelen ze zichzelf en letten niet op andere mensen. De anderen erkennen hun gebreken echter niet en menen dat ze al zijn wat ze moeten zijn. Ze vergeten altijd zichzelf en zitten als rechters over de misdaden van andere mensen. Zij keren de tekst die in de Psalm staat precies om: Ik ken de gebreken van de anderen en de zonden van de anderen zijn steeds voor mijn ogen. Dat komt omdat ze hun eigen zonde achter hun rug en een balk in hun oog hebben (vgl. Mattheüs 7:3 vv).

5: TEGEN U ALLEEN HEB IK GEZONDIGD, EN GEDAAN WAT KWAAD IS IN UW OGEN.

‘Tegen U alleen heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in Uw ogen.’ Dit is het vers dat leert om een dikke streep te zetten door al onze uitwendig goede werken en aan de lof en eer die de mensen ze schenken, geen geloof te hechten. Deze werken worden immers in onvolkomenheid en in gebrokenheid gedaan. Ze worden ook niet voor goed gehouden door God, tenzij we belijden dat ze slecht en verkeerd zijn. Daarom is de verklaring die dit vers alleen op de uitwendige zonden betreft, geheel zonder enige goede grond. Want behalve de uitwendige zonden doen we zeker – daarover bestaat geen twijfel – nog meer kwaad en zonde, niet alleen voor God – maar ook voor de mensen.

6: DAAROM ZULT U RECHT BLIJVEN IN UW WOORDEN, EN REIN BEVONDEN WORDEN ALS U ZULT RICHTEN.

‘Daarom zult U recht blijven in Uw woorden.’ Wat is dat? Kan God niet rechtvaardig zijn, tenzij wij zondaren zijn? En wie zal God oordelen? Dat God in Zichzelf en in Zijn natuur door niemand wordt geoordeeld of gerechtvaardigd, is duidelijk. Hij is immers de eeuwige, bestendige, wezenlijke en onveranderlijke Gerechtigheid Zelf en de hoogste Rechter over alle dingen. Maar Zijn woorden en

werken worden van de kant van de in eigen ogen rechtvaardige en vrome mensen voortdurend tegengesproken, weerstaan, geoordeeld en verdoemd. Tussen God en die mensen vinden voortdurend scherpe rechtsgedingen plaats over Zijn woorden en daden. Daarom betekent: 'dat U in Uw woorden gerechtvaardigd zal worden,' hetzelfde als: 'dat Uw woorden wáár en oprecht zullen blijken te zijn en als zodanig erkend mogen worden.'

'In Uw woorden' Nu is het op dit ogenblik niet mogelijk om alle woorden op te noemen, waar de verwaande heiligen tegenin gaan. We kunnen het wel samenvatten door te zeggen: dat is de hele Schrift en zijn alle woorden van God, die wijzen op het lijden van Christus. Dat betuigt Hij Zelf aan het slot van het evangelie van Lukas, namelijk dat de Schrift niets anders tot inhoud heeft, dan de door het lijden van Christus beloofde genade en vergeving van zonden – en dat wie in Hem gelooft zalig wordt en niemand anders (vgl. Lukas 24:44 vv). Deze waarheid én dit lijden van Christus én dit geloof – dat alleen zalig maakt – weerstaan alle mensen die geen zondaar willen zijn. Wel speciaal de mensen die al aan een goed leven begonnen zijn en nu niet meer van 'zondaar' zijn willen horen – zij willen nu niet meer geloven dat ze zondaren zijn! Ze zuchten ook niet ernstig naar Christus. Toch heeft God Christus in al Zijn woorden beloofd – namelijk dat Christus om de zonde zou sterven. Daarom: wie zich niet voor een zondaar wil houden of daarvoor gehouden wil worden, die doet niets anders dan dat hij God tot leugenaar maakt en zichzelf tot waarheid. Dat is de zwaarste zonde en afgoderij boven alle afgoderijen. Daarom spreekt de apostel Johannes: 'Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, verleiden wij onszelf en de waarheid is niet in ons' (1 Johannes 1:8). En verder: 'Indien wij zeggen dat wij niet zondigen, maken we God tot een leugenaar en Zijn Woord is niet in ons.'

'En rein bevonden worden als U zult richten.' Daarom spreekt de profeet hier: 'Opdat deze vreselijke zonde van vermeende heiligheid mij niet zou overkomen belijd ik, dat ik een zondaar ben voor U en niets goeds doe.' Daarom opdat de waarheid en het recht aan Gods kant blijven en God ook alle mensen overwint die met Hem twisten – of Hem in Zijn woorden veroordelen – en zichzelf rechtvaardigen. Want God zal tenslotte toch het recht behouden en overwinnen, nu in het heden der genade tot hun behoud, of straks in de ernst van de eeuwigheid tot hun ondergang. Het zal niemand iets helpen dat hij in de ogen van de mensen of in zijn eigen ogen rechtvaardig is. Van ons eigen oordeel én dat van andere mensen moeten we afzien en in vreze afwachten hoe God erover denkt.

7: ZIE, IK BEN IN ONGERECHTIGHEID ONTVANGEN – IN ZONDEN BEN IK UIT MIJN MOEDER VOORTGEKOMEN.

'Zie, ik ben in ongerechtigheid ontvangen – in zonden ben ik uit mijn moeder voortgekomen.' Zie, zozeer is het waar dat ik voor U een zondaar ben, dat zelfs mijn natuur, de aanvang van mijn bestaan, mijn ontvangenis zonde is. Om maar niet eens te spreken van mijn woorden, werken en gedachten in het leven dat erop volgt. Hoe zou ik zonder zonde zijn als ik in zonden ontvangen en zonde mijn natuur en bestaan is? Een kwade boom ben ik en van nature een kind van de toorn en van de zonde. Zolang daarom deze natuur en dit bestaan ons eigen blijft, zolang zijn we zondaren en moeten zeggen: 'Vergeef ons onze schulden,' enzovoort – totdat het lichaam sterft en ondergaat. Want Adam moet sterven en vergaan voor Christus geheel kan opstaan. Dat begint met een boetvaardig [of: berouwvol] leven en komt tot voleinding door het sterven. Daarom is de dood heilzaam voor alle mensen die in Christus geloven. De dood doet immers niets anders dan dat hij laat vergaan en tot stof en as worden, wat uit Adam geboren is – opdat Christus alleen in ons zij.

7 (VERVOLG) : ZIE, U HEBT DE WAARHEID LIEF, HET INNERLIJKE EN VERBORGENE VAN UW WIJSHEID HEBT U MIJ GEOPENBAARD.

‘Zie, U hebt lust tot de waarheid.’ Dat betekent: de uitwendige en zich van buiten vertonende vroomheid is enkel bedrog, zonder grond en waarheid. Zij verbergt immers de zonde in het inwendige en is slechts een afbeelding van de echte, ware gerechtigheid. U bent daarvan een vijand, maar de mensen beminnen dat. U hebt de waarheid in het binnenste van het hart lief, zij hebben het uitwendige bedrog lief. U hebt waarheid lief, zij leugen en schijn. Daarom zeggen ze niet: ‘Voor U ben ik een zondaar,’ enzovoort.

‘Het innerlijke en verborgene van Uw wijsheid hebt U mij geopenbaard.’ De wijsheid van God wordt aan de trotse en verwaande heiligen slechts in haar uitwendige verschijningsvorm geopenbaard. De ootmoedigen echter wordt ze in haar inwendige waarheid en verborgen wezen getoond. Het uitwendige van deze wijsheid nu bestaat daarin, dat de mens meent God te moeten dienen met veel woorden, gedachten en werken, en wel om op die manier nabij God te komen. Dit is slechts uitwendige schijn, zodat het voor elk mens zichtbaar is en ook door iedereen gedaan kan worden. Het is immers voor iedereen mogelijk om dit na te volgen, zoals dat ook met allerlei gewoonten en manieren dikwijls gebeurt. In al die dingen zoekt men God – maar volkomen verkeerd en uitwendig. Inwendig kennen ze minder van Hem dan ieder ander mens, omdat ze zichzelf zoeken en ook op dezelfde manier proberen God te leren kennen.

‘Het innerlijke en verborgene van deze wijsheid,’ echter is niets anders dan zichzelf tot in de grond van zijn bestaan leren kennen en dan zichzelf haten en alle gerechtigheid niet bij zichzelf, maar bij God zoeken. Van zichzelf een afschuw hebben en hartelijk naar God verlangen. Dat wil zeggen: God nederig liefhebben en zichzelf loslaten. Deze inwendige, verborgen gerechtigheid wordt met al die uitwendige versieringen en manieren, woorden en werken, waarop de verwaande mens uit alle macht blijft staan, slechts als uit de verte aangeduid. Daarom haat God – Die het wezen en de waarheid liefheeft – hen die de schijn en de huichelarij liefhebben.

8: BESPRENG MIJ MET HYSOP, DAN WORD IK REIN - WAS MIJ, DAN WORD IK WITTER DAN SNEEUW.

‘Bespreng mij met hysop, dan word ik rein,’ of: ontzondig mij met hysop, zodat ik rein word. Hier bewijst David meteen met een voorbeeld, wat hij even hiervoor gezegd heeft. Het is als wilde hij zeggen: Mozes en de priesters der Wet besprenkelden zichzelf en het volk met een bundeltje hysop, dat in het bloed van bokken gedoopt was, en daardoor beschouwden ze zichzelf als rein. Maar dat is slechts een uitwendige vorm en gelijkenis zoals ook de huichelaars doen en niet de waarheid zelf, die daardoor wordt aangewezen en die U – o God – bedoelt en lief hebt. Het is ook niet het inwendige van Uw wijsheid, die U mij geopenbaard hebt. Daarom bid ik: Besprenkel U mij met het echte offerbloed van Jezus Christus. Daardoor word ik in waarheid en in het binnenste van mijn bestaan rein – zonder iets van mijn werk of kracht.

‘Was mij, dan word ik witter dan sneeuw,’ of: was mij, zodat ik sneeuw wit word. Dat betekent: het uitwendige wassen van handen en voeten naar de wet maakt mij níét rein. Het verleidt integendeel door haar schijn de mensen, die niet weten wat daarmee innerlijk bedoeld is en wat de ware, echte wijsheid is. Zo is dan het uitwendige besprengen met een bundeltje hysop en het wassen met water nutteloos voor de inwendige reiniging en besprenging. Het is alleen een zinnebeeldige handeling en een teken zonder meer. Zo is het ook met andere uitwendige vormen en ceremoniën, die niets anders tot uitdrukking willen brengen dan dat God op dergelijke wijze het innerlijk wil besprengen, wassen, toespreken, verzorgen en zo meer, door de genade van de Heilige Geest. Op die manier

hebben dan ook de oude, lieve vaders de zinnebeeldige handelingen in het Oude Testament beschouwd en hebben daaronder het innerlijke en verborgene van de ware bedoeling en van de wijsheid van God begrepen.

9: LAAT MIJN OREN VREUGDE EN TROOST HOREN, DAN ZULLEN DE BEENDEREN ZICH VERHEUGEN, DIE VERBRIJZELD ZIJN.

‘Laat mijn oren vreugde en troost horen,’ of: laat mij vreugde en blijdschap horen. Dat betekent: al mijn doen en laten in uitwendige gerechtigheid is niet in staat mijn geweten te troosten en mijn zonde weg te nemen. Ondanks alle moeite en het goede wat ik doe, word ik gekweld door een angstig, verschrikt en bevreesd geweten. Dat duurt zolang tot U mij met genade besprengt en wast, en mij op die manier een goed geweten geeft, zodat ik Uw heimelijk fluisteren mag horen: ‘Uw zonden zijn u vergeven.’ Dat ervaart niemand, behalve hij die het hoort. Niemand ziet het, niemand begrijpt het. Het laat zich slechts horen en dat horen schenkt een vertroost, vrolijk geweten in een vast vertrouwen op God.

‘Dan zullen de beenderen zich verheugen, die verbrijzeld zijn,’ of: zodat de beenderen vrolijk worden die U verslagen hebt. De beenderen: dat zijn alle krachten van de ziel die door het zondige geweten als het ware afgemat en uitgeput zijn. Zij verheugen zich en worden verkwikt, wanneer het geweten de vreugde van de vergeving verneemt. De zonde is immers een zware, droeve en bange last. Door de uitwendige werken van de mens kan ze niet weggenomen worden, maar alleen door het werk van God in ons hart.

10: WEND UW AANGEZICHT AF VAN MIJN ZONDEN, EN DELG AL MIJN ONGERECHTIGHEID UIT.

‘Wend Uw aangezicht af van mijn zonden,’ of: verberg Uw aangezicht voor mijn zonden. Dat betekent: let niet zozeer op mijn werken, want als U ze voor Uw aan-gezicht en gericht stelt, zijn het louter zonden. Daarom zegt de dichter niet: wend alleen mijn zonden af van Uw aangezicht, alsof er toch nog enkele werken zouden zijn die wél voor het aangezicht van God zouden kunnen bestaan – nee – God moet Zijn aangezicht van al onze zonden afkeren, zodat niet alleen de werken maar ook wijzelf kunnen blijven en bestaan. Dat wil zeggen: dat Hij uit genade niet toerekent wat van nature zonde zou zijn. Zoals ook in een andere Psalm staat: ‘Zalig is hij aan wie de overtredingen vergeven zijn’ (Psalm 32:1).

‘En delg al mijn ongerechtigheid uit.’ Dat betekent: vergeef mij al wat er nog aan mijn gerechtigheid ontbreekt. Net zoals ik gebeden heb dat U Uw aangezicht zou afkeren van het verkeerde dat nog aanwezig is. Want, zoals we al zeiden, voor God hebben al onze werken dát, wat ze niet moesten hebben. Dat wil zeggen: ze worden gedaan in de zonden, waarin we geboren zijn. Ook hebben ze niet wat ze wél moesten hebben, namelijk: ze hebben geen volkomen en volmaakte zuiverheid, want daarvan zijn we door de val van Adam beroofd.

11: SCHEP IN MIJ, O GOD, EEN REIN HART, EN VERNIEUW IN MIJN BINNENSTE EEN RECHTE GEEST.

‘Schepp in mij, o God, een rein hart.’ Schone handen en mooie woorden in uitwendige schijn zijn niets bijzonders en komen voort uit menselijke kracht. Maar een rein hart – vrij van liefde tot de wereldse dingen – dat is het werk van de Schepper en van Goddelijke macht. De Schrift zegt immers dat niemand een rein hart heeft (vgl. Genesis 8:21, Spreuken 20:9 en Romeinen 3:4). Daarom zijn alle mensen zondaars voor God, voor Wie het hart open ligt, zoals onze hand of ons werk openligt voor onze medemens. In het hart bevindt zich de waarheid, die God liefheeft. Deze inwendige

gerechtigheid wordt in dit leven echter nooit volkomen verkregen en toch moet ze steeds gezocht worden.

‘En vernieuw in mijn binnenste een rechte geest.’ Een kromme geest is de geest van het vlees en de geest van Adam, die in alle dingen zichzelf op het oog heeft en het zijne zoekt. Deze geest is ons aangeboren. De oprechte geest is de goede wil, die geheel op God gericht is en alleen God zoekt. Deze moet nieuw geschapen worden en in het binnenste van ons hart geschonken worden door God, opdat er geen bedrog in onze geest is, maar wij de wil van God liefhebben met ons hele hart.

12: VERWERP MIJ NIET VAN UW AANGEZICHT, EN NEEM UW HEILIGE GEEST NIET VAN MIJ.

‘Verwerp mij niet van Uw aangezicht.’ Dat gebeurt namelijk wél met alle mensen die zichzelf van hun eigen aangezicht níét verwerpen, en met dat al ook niet bezorgd zijn dat ze van het aangezicht van God verworpen zullen worden. Ja, ze plaatsen zich – vol zelfverheffing – vóór het aangezicht van God, daarom worden ze door God vernederd en verworpen. Ze menen immers dat ze rein en vroom en verlicht zijn en dus onverwerpelijk. Maar de anderen, die zeggen ‘verwerp mij niet van Uw aangezicht,’ zij voelen en weten dat ze terecht verwerpelijk zijn vanwege hun zonden. Daarom komen ze al bij voorbaat vol vrees en deemoed vergeving vragen voor datgene waarop de anderen met hun heiligheid zo trots zijn.

‘En neem Uw Heilige Geest niet van mij.’ Want uit mijzelf ben ik zeer zondig. Uw Geest moet mij heilig maken en steeds weer heiligen. Ook is – zonder de Heilige Geest – geen gave [= begaafdheid] of genade voldoende voor God.

13: GEEF MIJ OPNIEUW DE TROOST VAN UW ZALIGHEID, EN BEVESTIG MIJ MET EEN GEWILLIGE GEEST.

‘Geef mij opnieuw de troost van Uw zaligheid,’ want door Adam en de zondeval hebben we die troost allemaal verloren. Deze troost moet ons zonder verdienste uit genade opnieuw gegeven worden. Deze tekst betekent dus: geef mij opnieuw een vrolijk, gerust geweten in Uw zaligheid.

‘En bevestig mij met een gewillige geest,’ of: de vrijmoedige geest mag mij bewaren. Dat wil zeggen: bewaard door de Heilige Geest, Die gewillige mensen schept. Dat zijn mensen die niet uit vrees voor straf of uit verkeerde liefde God dienen. Want alle mensen die uit vrees dienen, blijven niet langer standvastig en volhardend dan dat deze vrees duurt. Ja, ze staan onder zekere dwang en dienen God met tegenzin. Als er geen hel tot straf was, zouden ze Hem helemaal niet dienen. Evenmin zijn zij standvastig die God slechts uit liefde tot het loon of om voordeel dienen. Want als ze geen loon meer krijgen of als het geen voordeel meer oplevert, houden zij er ook mee op. Deze mensen hebben allemaal geen vreugde in de zaligheid van God. Ze hebben ook geen rein hart – geen oprechte geest – maar hebben zichzelf meer lief dan God. Zij echter die uit een goede, oprechte wil God dienen, zijn standvastig in de dienst van God. Hoe het ook loopt, mee of tegen, in voor- en in tegenspoed. Want ze zijn met een edele, voortreffelijke en vrijwillige geest standvastig gemaakt door God. Want het woord ‘vrijwillige geest’ dat hier gebruikt wordt, betekent in het Hebreeuws ook een gewillige of goedwillige, dus: een ongedwongen geest. Wat onder dwang gedaan wordt, houdt men niet lang vol, maar wat men gewillig doet, daarin alleen blijft een mens standvastig voortgaan.

14: IK WIL DE OVERTREDERS UW WEGEN LEREN, EN DE ZONDAREN ZULLEN ZICH TOT U BEKEREN.

‘Ik wil de overtreders Uw wegen leren, en de zondaren zullen zich tot U bekeren.’ Dat betekent: ik wil of zal nu nooit meer de gerechtigheid en de wegen van de mensen leren, zoals de verwaande heiligen doen, maar de weg van genade en van Uw gerechtigheid. Want zó komen zondaren tot U en

worden ze waarachtig bekeerd. Want door menselijke gerechtigheid raakt men steeds verder van God af. Dat komt door de eigendunk en verwaandheid die onvermijdelijk dáár is waar genade ontbreekt.

15: ACH GOD, GOD VAN MIJN ZALIGHEID, VERLOS MIJ VAN BLOEDSCHULDEN, EN LAAT MIJN TONG MET VREUGDE UW GERECHTIGHEID ROEMEN.

‘Red mij van de bloedschulden, o God, Die de God van mijn zaligheid bent.’ Bloedschuld wil zeggen: dat men de dood verdiend heeft. Voor God zijn er naar de wet verschillende zonden die met de dood gestraft moeten worden (vgl. Romeinen 2 en Deuteronomium 27). David doelt hier echter in het bijzonder op zijn eigen zonde die hij daadwerkelijk tegen Bathseba en Uria begaan had en waardoor hijzelf de dood verdiend had.

‘Laat mijn tong met vreugde Uw gerechtigheid roemen.’ Dat betekent: ik wil nu niet meer over de gerechtigheid van mensen prediken, ook zal ik hun werken niet prijzen, maar alleen Uw werken moeten geprezen worden. Niets gaat Uw gerechtigheid te boven, waardoor alle rechtvaardigen gerechtvaardigd zijn en buiten deze gerechtigheid alle mensen zondaren zijn. Want wie door U niet gerechtvaardigd wordt, die wordt door zijn werken nooit rechtvaardig. Daarom staat er: Uw gerechtigheid. U geeft ze ons uit genade en wij verkrijgen ze niet door werken. En daarom:

16: HEERE, OPEN MIJN LIPPEN, EN LAAT MIJN MOND UW LOF VERKONDIGEN.

‘HEERE, open mijn lippen.’ Dat betekent: geef mij moed en kracht om deze gerechtigheid, vrijmoedig en onbevreesd te prediken als ik tegenover goddelozen en huichelaars sta.

‘En laat mijn mond Uw lof verkondigen,’ of: zodat mijn mond Uw roem verkondigt. Dat betekent: laat mij door Uw kracht vrijmoedig en onbevreesd zijn om alle mensen te bestraffen en ervan te overtuigen, dat ze zondaren zijn. Dat er niets in hen is, wat lof of eer verdiend heeft, maar dat ze slechts vergelding en straf verdiend hebben. Dit alles, opdat ze erkennen dat U alleen lof en eer toekomt, omdat U alleen de gerechtigheid eigen is en de wijsheid en al het andere. Want niemand kan U eren en loven, tenzij hij zichzelf mishaaft en afkeurt. Niemand kan U wijsheid en gerechtigheid toekennen, dan door die zelf te verliezen en in zichzelf louter zonde en dwaasheid te vinden. Deze lof en eer zal mijn tong van U verkondigen – als U haar los maakt en mijn lippen opent. Want wie God niet zendt en in wie Hij niet spreekt, die kan deze leer niet verbreiden en God geen lof toebrengen. Dat men Hem de lof en de eer geeft is het grootste wat we God kunnen toebrengen. Dit is het enigste wat aan Hem behaagt en alles wat wij hem moeten geven. Daarom zegt David:

17: WANT U HEBT GEEN LUST IN OFFERS, ANDERS ZOU IK DIE BRENGEN, EN BRANDOFFERS BEHAGEN U NIET.

‘Want U hebt geen lust in offers, anders zou ik die brengen, en brandoffers behagen U niet.’ Dat betekent: U wilt dat niemand zichzelf, maar dat ieder U lof en eer geeft vanwege Uw gerechtigheid en wijsheid. Daarom vraagt U niet naar het offer en dus nog veel minder naar de andere, geringere, goede werken, aangezien het offer toch wel het grootste van alle goede werken is. U wilt U ontfermen en geen Rechter zijn. U wilt niet aanzien hoe vroom we uit onszelf willen worden, maar hoe vroom we door U willen worden. Dan zult U geprezen en geëerd worden en niet wij. Dan zullen we niets aan U geven, maar alleen van U nemen: gerechtigheid, wijsheid, waarheid, verdienste, goede werken, enzovoorts. En daarom is het volgende:

18: DE OFFERANDEN GODS ZIJN EEN VERBROKEN GEEST - EEN VERBROKEN EN VERSLAGEN HART ZULT U, O GOD, NIET VERACHTEN.

‘De offeranden Gods zijn een verbroken geest - een verbroken en verslagen hart zult U, o God, niet verachten.’ Het is alsof David wilde zeggen: al het andere wordt door God veracht, behalve een hart dat vernederd en verbroken is. Want zo'n hart geeft aan God de eer, en rekent zichzelf de zonden toe. Dat hart geeft niets aan God, het neemt slechts van Hem. En zo wil God het ook hebben, opdat Hij waarachtig God zal zijn. Want dat hoort bij God: geven en niet nemen.

19: DOE WEL AAN SION NAAR UW WELBEHAGEN, BOUW DE MUREN VAN JERUZALEM.

Doe wel aan Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem.’ Als de verwaande heiligen deze leer niet willen aannemen en nog bovendien nog aan andere mensen hun eigen gerechtigheid leren, bewijs U dan toch, o God, aan de anderen – de uitverkorenen – Uw genade. Evenwel niet naar hun verdienste, maar naar Uw welbehagen. Opdat de muren gebouwd worden. Dat wil zeggen: opdat er verlichte mensen in de christenheid mogen opstaan, die andere mensen weiden, hoeden en leren. Namelijk, op een manier dat ze niet door valse, eigengerechtigde leraren en leringen worden verleid. Want de muren zijn de herders en leraren van de kerk, die wel in het bijzonder [zelf] op deze lering moesten zijn gebouwd.

20: DAN ZULT U LUST HEBBEN AAN DE OFFERS DER GERECHTIGHEID, OFFERS DIE GEHEEL VERBRAND WORDEN EN VOLKOMEN OFFERS, DAN ZAL MEN KALVEREN OP UW ALTAAR OFFEREN.

‘Dan zult U lust hebben aan de offers der gerechtigheid.’ Het is alsof David wilde zeggen: dan zullen zij aan U geen bokken, schapen en kalveren meer offeren, maar offers der gerechtigheid, dit is: zichzelf! Want hij offert een offer der gerechtigheid, die aan God geeft wat hij aan Hem schuldig is. Nu zijn we aan God meer schuldig, dan we hebben. Daarom kunnen we Hem niets anders geven, dan door aan Hem alles over te geven wat we hebben. En wel wat wijzelf zijn, en dat met de ootmoedige bekentenis van onze zonde en de erkenning van Zijn gerechtigheid. Namelijk, dat Hij rechtvaardig is, hoe ook Zijn Goddelijke wil met ons zou handelen. Zó te doen en zich zó over te geven is de hoogste gerechtigheid, die een mens [als mens] zou kunnen hebben. Dat is gelijk het goede offer brengen, hetwelk heet: ‘een offer dat geheel verteerd wordt,’ zoals hier verder volgt:

‘Aan offers die geheel verbrand worden en volkomen offers, dan zal men kalveren op Uw altaar offeren.’ In onze taal kan men de Hebreeuwse woorden voor offer niet goed weergeven, omdat wij alleen het ene woordje offer hebben, dat bij ons voor allerlei soort van offers gebruikt wordt. Het Hebreeuws echter heeft veel meer namen voor de verschillende offers. Zo heet sacrificium het offer dat in de heilige dienst geofferd werd en dat in de wet nadrukkelijk werd geëist. Daaronder waren er die holocausta heten. Dat wil zeggen: die geheel verbrand werden en waarvan de priesters of offeraars niets voor zichzelf hielden. Andere heetten hostiae, pacifcae, victimae en dergelijke namen meer. Dat waren speciale offers, die bij bijzondere gelegenheden gebracht werden, zoals tegenwoordig naar aanleiding van bijzondere omstandigheden bepaalde werken, gebeden of handelingen verricht worden.

Nu zegt David: al deze verschillende offers worden eerst dan op de goede manier geofferd, als ze opgenomen worden in het offer, waarmee we Hem alles overgeven. Zoals ze nu geofferd worden gelden ze niet als offer. Nu geldt wat in vers 17 al gezegd werd: ‘U hebt geen welgevallen aan het offer.’ Dit is zo, omdat alle uitwendige offers vergeefs zijn, als het hart voor God niet aangenaam is. Het hart is alleen voor Hem aangenaam als het vóór al het andere al aan Hem geofferd is. Als het hart Hem aangenaam en innerlijk al aan Hem geofferd is, dan zijn ook alle uitwendige werken offers der

gerechtigheid en aangenaam voor Hem. Sommige als de geheel verbrand-de offers, andere als wettelijk voorgeschreven, weer andere als offers die naar aanleiding van een bijzondere omstandigheid gebracht worden, naar dat God een ieder de genade geeft om te doen in zijn stand.

De kalveren noemt de psalmist echter nog apart, hoewel dat de offerande zijn, waarover juist gesproken wordt. Alsof er tot nu toe nog helemaal geen sprake van geweest was, dat ze geofferd waren geworden, zegt David nog eens: 'Dan zullen ze de kalveren offeren op Uw altaar.' Het is alsof hij wil zeggen: nu, in deze tijd is kalveren offeren slechts een zinnebeeldige handeling. Dán echter zullen ze de echte kalveren offeren. Dit is: ze zullen de uitwendige Adamsmens op het kruis offeren, en hem vernietigen en kruisigen met Christus, Wiens kruis het altaar voor alle kalveren is.

AMEN

DE VIJFDE BOETPSALM: PSALM 102

Gebed van een ellendige, die bedroefd is en zijn klacht voor de HEERE uitstort. –

- 1. HEERE, hoor mijn gebed, en laat mijn geroep tot U komen.*
- 2. Verberg Uw aangezicht niet voor mij in tijden van benauwdheid, neig Uw oren tot mij als ik U aanroep – verhoor mij haastig.*
- 3. Want mijn dagen zijn vergaan als rook, en mijn beenderen zijn verbrand als een brandhout.*
- 4. Mijn hart is neergeslagen en verdord als gras, zodat ik vergeet mijn brood te eten.*
- 5. Mijn gebeente kleeft aan mijn vlees, vanwege de stem van mijn zuchten.*
- 6. Ik ben als een roerdomp in de woestijn, ik ben als een steenuil in verwoeste plaatsen.*
- 7. Ik waak en ben als een eenzame vogel op het dak.*
- 8. Dagelijks smaden mijn vijanden mij - en die mij bespotten, zweren bij mij.*
- 9. Want ik eet as als brood, en meng mijn drank met tranen.*
- 10. Vanwege Uw dreigen en Uw toorn, omdat U mij aangenomen en weggeworpen hebt.*
- 11. Mijn dagen zijn vergaan als een schaduw, en ik verdor als gras.*
- 12. Maar U, HEERE, blijft eeuwig en Uw gedachtenis immer en altoos.*
- 13. Wil toch opstaan, o HEERE, en U over Sion ontfermen, want het is tijd dat U haar genadig bent, en de ure is gekomen.*
- 14. Want Uw knechten hebben haar stenen lief, en zijn haar stof goedgezind.*
- 15. En de heidenen zullen Uw Naam vrezen, en alle koningen op aarde Uw eer.*
- 16. Omdat de HEERE Sion bouwt, en verschijnt in Zijn eer.*
- 17. Hij wendt Zich tot het gebed van de verlatenen, en veracht hun gebed niet.*
- 18. Dat zal beschreven worden voor het nageslacht - en het volk dat geschapen zal worden, zal de HEERE loven.*
- 19. Want Hij ziet vanuit Zijn heilige hoogte - en de HEERE ziet vanuit de hemel op de aarde.*
- 20. Om het zuchten van de gevangenen te horen, en de kinderen des doods te verlossen.*
- 21. Opdat zij te Sion Zijn Naam verkondigen, en Zijn lof te Jeruzalem.*
- 22. Wanneer de volkeren zich verzamelen, en de koninkrijken, om de HEERE te dienen.*
- 23. Hij drukt mijn kracht op de weg neer – Hij verkort mijn dagen.*
- 24. Ik zeg: Mijn God, neem mij niet weg op de helft van mijn dagen - Uw jaren duren immer en altoos.*
- 25. U hebt voorheen de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk van Uw handen.*
- 26. Zij zullen vergaan, maar U blijft - zij zullen alle verouderen als een kleed, als U ze als een gewaad verandert, zullen ze veranderd worden.*
- 27. U echter bent Dezelfde, en Uw jaren nemen geen einde.*
- 28. De kinderen van Uw knechten zullen blijven, en hun zaad zal voor U bestendig zijn.*

1: HEERE, HOOR MIJN GEBED, EN LAAT MIJN GEROEP TOT U KOMEN.

‘HEERE, hoor mijn gebed, en laat mijn geroep tot U komen,’ of: - hoor naar mijn geschrei. Dit gebed is een verlangen naar genade. Het roepen of geschrei houdt in dat hij daarmee zijn ellende verklaart, zoals in de volgende verzen beschreven wordt.

2: VERBERG UW AANGEZICHT NIET VOOR MIJ IN TIJDEN VAN BENAUWDHEID, NEIG UW OREN TOT MIJ ALS IK U AANROEP – VERHOOR MIJ HAASTIG.

‘Verberg Uw aangezicht niet voor mij.’ Dat wil zeggen: wees niet toornig op mij, zoals ik verdiend heb. Want het is een teken van toorn om het aangezicht van iemand af te keren. Het aangezicht tot iemand keren is echter een teken van genade.

‘In tijden van benauwdheid,’ of: neig Uw oren tot mij wanneer ik in nood ben. Dat betekent ook: verhoor mij wanneer ik bedroefd en in lijden ben. Want de oren neigen is niets anders dan acht slaan op het geroep van een bedroefd hart. Hoewel dit neigen eigenlijk ook wil zeggen, dat de dichter niet zo sterk kan roepen of smeken dat het de oren van God bereikt. Daarom bidt hij, dat God Zich tot hem neerbuigt om hem te verhoren.

‘Als ik U aanroep, verhoor mij haastig,’ of: als ik U aanroep, verhoor mij dan spoedig. Niet alleen wanneer ik vervolgd word en anderen mij laten lijden, zoals hierboven gebeden wordt. Maar ook in alle zorgen en noden van dit leven, want deze Psalm beschrijft hetzelfde als de andere Psalmen. In de eerste plaats: het inwendige lijden dat de heiligen vanwege hun zonden in een boetvaardige geest met zich dragen. In de tweede plaats: de vervolging door anderen, vanwege van het gekruisigde leven.

3: WANT MIJN DAGEN ZIJN VERGAAN ALS ROOK, EN MIJN BEENDEREN ZIJN VERBRAND ALS EEN BRANDHOUT.

‘Want mijn dagen zijn vergaan als rook.’ Dat betekent: mijn dagen zijn tot niets geworden en vergeefs en ijdel doorgebracht, zoals rook in de lucht verdwijnt en tot niets wordt. Gelukkig zijn zij, die inzien dat het tijdelijke leven vanwege Adams val enkel ijdelheid is. Zoals ook in de Psalm staat: ‘En hun dagen zijn vergaan in ijdelheid’ (Psalm 78:33). Dat wil zeggen: als rook, want er blijft niets over wat in het komende leven van nut kan zijn. Ja, het is ook hier in de tijd meer een schijn of teken van leven dan het leven zelf. Zoals rook niet meer dan een teken van vuur is, maar niet het vuur zelf.

‘En mijn beenderen zijn verbrand als een brandhout.’ Zoals het vuur door haar hitte alle levenskracht ergens aan onttrekt en het uitdroogt, zo maakt ook het lijden alle vermogens van de ziel dor, krachteloos en werkeloos.

4: MIJN HART IS NEERGESLAGEN EN VERDORD ALS GRAS, ZODAT IK VERGEET MIJN BROOD TE ETEN.

‘Mijn hart is neergeslagen en verdord als gras.’ Gras dat gemaaid of afgesneden wordt, verliest zijn levenskracht. Dat wil zeggen: het sap en vocht dat uit zijn wortel opkomt. Het wordt dor en brandbaar. Zo zijn we allemaal in Adam door de duivel neergeslagen en afgesneden van onze Levenskracht, dat is: van God. Door Zijn Goddelijke invloeiingen zouden we groeien en bloeien. Daarom zijn we – sinds we zonder genade zijn – dor geworden en geschikte brandstof voor het eeuwige vuur.

Maar het tegendeel zegt de dichter in een andere Psalm, over de levenden: ‘Zij zullen groenen als het gras der aarde’ (Psalm 72:16). Maar een verdord hart is een hart dat geen zin heeft in het eeuwige goed, omdat het vlees alleen groeit en bloeit door het tijdelijke.

‘Zodat ik vergeet mijn brood te eten.’ Zou ik niet mager worden en – als het ware – verdorren, als ik mijn voedsel vergeet? Het Brood voor dorre harten is niets anders dan Christus Zelf. Hij alleen kan onze harten voeden, want het hart moet een eeuwig Brood hebben om verzadigd te worden. Gelukkig zijn zij nog, die vergeten hun Brood te eten, maar dat dan ook weten en erover klagen. Ongelukkig zijn zij die het vergeten, en bovendien dat niet zien, en daarbij ook het klagen vergeten. Zoals de vleselijke zondaren en de verwaande heiligen. Zij zijn verzadigd, dezen met lichamelijke en die met geestelijke goederen.

5: MIJN GEBEENTE KLEeft AAN MIJN VLEES, VANWEGE DE STEM VAN MIJN ZUCHTEN.

‘Mijn gebeente kleeft aan mijn vlees, vanwege de stem van mijn zuchten.’ Zozeer is mijn leven één zuchten en strijden tegen mijn boze natuur geworden, dat ik niet meer dan huid en benen ben. Dat zegt Job ook: ‘Mijn gebeente kleeft aan mijn huid’ (Job 19:20). Daarom wordt onder dit zuchten niet alleen het diepe zuchten van het lichaam verstaan – dat zo weer voorbij is – maar het gehele leven der boetvaardigheid en het ingespannen verlangen naar genade en troost. 1) Want zulke mensen ondervinden hoe diep de erfzonde ons verdorven heeft. Maar zij die deze strijd in zichzelf niet voeren, weten ook niet wat hun ontbreekt. Hun gebeente kleeft niet aan hun vlees. Ze zijn juist bloedgezond en hun lichaam is weldoorvoed. Zo staat het ook in de eerste Boetpsalm: ‘Ik ben moede van mijn zuchten’ (Psalm 6:7).

1: Luther schrijft anno 1517 in zijn eerste stelling (van de 95 tegen de aflaat): ‘Als onze Heere en Meester Jezus Christus spreekt: doet boete, etcetera, dan wil Hij dat het gehele leven van de gelovigen op aarde een gestadige en onophoudelijke boete zal zijn.’

6: IK BEN ALS EEN ROERDOMP IN DE WOESTIJN, IK BEN ALS EEN STEENUIL IN VERWOESTE PLAATSEN.

‘Ik ben als een roerdomp in de woestijn.’ Hier begint het volgende lijden wat ondervonden moet worden, als de wereld en haar wijzen, deze zuchtende en bedroefde mensen bovendien nog gaan vervolgen, verachten en bespotten. Want een rechtschapen leven moet ook gelijk een belachelijk leven zijn, daarom, omdat deze mensen zich afkeren van alles waarheen de anderen zich wenden.

‘Ik ben als een steenuil in verwoeste plaatsen.’ De psalmdichter vergelijkt zich met de eenzame vogels en de vogels die overdag niet tevoorschijn komen. Hij is immers verlaten en veracht. De mensen gaan niet met hem om en verdragen hem niet terwijl het dag is. Dat wil zeggen: wanneer de wereld eer en roem ontvangt. Daarom is zijn leven alsof hij in een donkere en woeste plaatsen verkeert.

7: IK WAAK EN BEN ALS EEN EENZAME VOGEL OP HET DAK.

‘Ik waak en ben als een eenzame vogel op het dak.’ Ik ben niet ingeslapen, maar ben wakker gebleven. De wereld slaapt, zoals de apostel vermaant: ‘Laat ons niet slapen als de anderen, maar laat ons waken en nuchter zijn’ (1 Thessalonicenzen 5:6). De tijdelijke goederen toch, zijn in vergelijking met de eeuwige, als droombeelden in vergelijking met de beelden van de werkelijkheid. Zo zegt ook Jesaja dat de zondaren hetzelfde overkomt als een dorstige, die droomt dat hij drinkt, en als hij ontwaakt, is zijn ziel nog steeds dorstig (vgl. Jesaja 29:8). Daarom is dit slapen niets anders dan liefhebben ván en vastzitten áán de schepselen. Waken echter is het zoeken van de eeuwige goederen en daarnaar uitzien en verlangen. Maar in dit laatste staat de psalmdichter alleen en niemand is met hem, want ze zijn allen in slaap gevallen! En hij zegt ‘op het dak’, alsof hij bedoelt dat de wereld een huis is waarin de mensen opgesloten zijn en in diepe slaap liggen. Ik echter, ben alleen buiten het huis, op het dak. Ik ben nog niet in de hemel maar ook al niet meer in de wereld. De

wereld heb ik onder mij en de hemel boven mij. Zo zweef ik dan eenzaam – in geloof – tussen het leven van de wereld beneden en het eeuwige Leven daarboven.

8: DAGELIJKS SMADEN MIJN VIJANDEN MIJ - EN DIE MIJ BESPOTTEN, ZWEREN BIJ MIJ.

‘Dagelijks smaden mijn vijanden mij.’ Zij die het leven naar het Woord van God tegenstaan, maar hun eigen leven goed denken te zijn en daar ook behagen in hebben, oordelen en vonnissen mij onophoudelijk. Ze verwerpen en verachten mijn woord en werk.

‘En die mij bespotten.’ Dat zijn dezelfde vijanden die mij honend en spottend loven. Want dit loven is meer dan een dubbele spot.

‘Zweren bij mij.’ Dat betekent: ze nemen mij als voorbeeld bij hun zweren, vloeken en verwensen, zoals men wel zegt: ‘God mag u ook doen zoals Hij die en die gedaan heeft.’

9: WANT IK EET AS ALS BROOD, EN MENG MIJN DRANK MET TRANEN.

‘Want ik eet as als brood.’ Niet dat hij werkelijk as gegeten heeft, maar de Schrift noemt goed eten brood en slecht eten as. Omdat de rechtvaardigen eenvoudig en sober eten, is hun voedsel niet meer dan as, en wel, als het vergeleken wordt met de maaltijden van hen die met overdadig eten en drinken hun tijd doorbrengen. De bete-kenis van dit vers is dus: mijn voedsel lijkt wel as in vergelijking met hun voedsel. Het wil ook zeggen: ik ben zo bedroefd en ellendig, dat niets me meer smaakt. Al zou het zelfs goed eten zijn, dan lijkt het voor mij toch alsof ik as eet.

‘En meng mijn drank met tranen.’ Dat betekent: vanwege mijn gewezen smaakt mijn drinken me ook niet meer. Zij drinken en lachen, daarbij zingen ze en zijn vrolijk, want ze horen niet wat God zegt: ‘Zalig zijn, die nu wenen’ en ‘wee u, die nu lacht’ (Lukas 6:21 en 25). Want wat het vlees betreft moet men gekruisigd worden, en zich niet aan wellust overgeven, tenminste, als men goed zal leven.

10: VANWEGE UW DREIGEN EN UW TOORN, OMDAT U MIJ AANGENOMEN EN WEGGEWORPEN HEBT.

‘Vanwege Uw dreigen en Uw toorn,’ of: vanwege Uw toorn en gramschap. Het zien van het strenge oordeel en de toorn van God verdrijft alle vleeselijke genoegens en maakt zelfs eten, drinken en slapen tot zonde. Dan wordt het lijden zwaar! Zij die ge-rust leven of op hun gerechtigheid vertrouwen, bespotten deze bedroefde en nederige mensen daarover, zoals in een volgende Boetpsalm staat (zie Psalm 143).

‘Omdat U mij aangenomen en weggevoerd hebt.’ Elke ziel, als ze de toorn van God voelt, denkt dat ze nu verworpen en voor eeuwig verdoemd is.

11: MIJN DAGEN ZIJN VERGAAN ALS EEN SCHADUW, EN IK VERDOR ALS GRAS.

‘Mijn dagen zijn vergaan als een schaduw,’ of: mijn dagen gaan voorbij als een schaduw. Mijn tijd is nutteloos voorbijgegaan en er is nu niets meer van over. Zoals van een schaduw niets overblijft, zo blijft er ook niets over van een leven dat in vleeselijke en wereldse vreugde doorgebracht wordt. Niemand is hier los van, want het vlees is machtig. Dit betreft alle mensen! Daarom is het leven van ons allen een vruchteloos leven. Gelukkig is nog degene die dit erkent.

‘En ik verdor als gras.’ Het is alsof de dichter wil zeggen: hoe kort en ijdel en bovendien, hoe zondig en vergankelijk is het leven van ieder mens. Daarom: kom toch, o HEERE, Die eeuwig bent en altijd blijft, en geef ons Uw Leven! (vgl. Johannes 16:6). Tot nu toe heeft de dichter zijn nood geklaagd, en in die nood zijn hart naar God uitgestrekt. Nu begint zijn begeerte en verlangen naar het Leven dat in

God is, zoals in de Psalmen staat: 'Mijn ziel dorst naar U' (Psalm 63:2 en 42:3), en hij roept om Christus en Zijn genade.

12: MAAR U, HEERE, BLIJFT EEUWIG EN UW GEDACHTENIS IMMER EN ALTOOS.

'Maar U, HEERE, blijft eeuwig.' Ik verga en mijn dagen worden tot niets. Dat is de reden waarom ik genoeg heb van mijn leven, en Uw Leven begeer, dat onvergankelijk is.

En Uw gedachtenis immer en altoos.' Dat betekent: zoals Uw Leven in eeuwigheid blijft, zo blijft ook Uw Naam en gedachtenis in eeuwigheid. Mijn naam vergaat echter bij het vergaan van mijn leven, zoals in de Psalm staat: 'Hun gedachtenis is vergaan als een klank' (Psalm 9: 7). Daarom, mijn God, hoe kom ik van mij tot U, zodat mijn leven en naam ook eeuwig blijft? Ik ben helaas te ver en te diep bij U vandaan.

13: WIL TOCH OPSTAAN, O HEERE, EN U OVER SION ONTFERMEN, WANT HET IS TIJD DAT U HAAR GENADIG BENT, EN DE URE IS GEKOMEN.

'Wil toch opstaan, o HEERE, en U over Sion ontfermen.' Ik kan niet tot U komen, daarom, mijn God, sta op, en komt U tot mij en breng mij tot U. Het woordje opstaan ziet op de heerlijke en genadige komst van God in het vlees. Want in de tijd dat deze Psalm gedicht is, stond Jeruzalem onbewogen. Daarom mag dit klaaglijk roepen en smeken niet als een verzoek om tijdelijke hulp uitgelegd worden. Het ziet op Christus en Zijn rijk, want in Christus is Hij tot ons gekomen om ons tot Zich op te heffen. In Christus heeft Hij Zich ontfermd over Sion – dat is Zijn volk.

'Want het is de tijd, dat U haar genadig bent.' De tijd der genade en zoals de heilige Paulus zegt: 'De volheid des tijds' (Galaten 4:4).

'Want het is tijd,' of: het tijdstip is gekomen. Dat wil zeggen: de tijd dat U Zelf komt. God geeft geen genade, tenzij het de geschikte tijd is. Wat dat inhoudt, staat in het volgende vers:

14: WANT UW KNECHTEN HEBBEN HAAR STENEN LIEF, EN ZIJN HAAR STOF GOEDGEZIND.

'Want Uw knechten hebben haar stenen lief.' De dichter spreekt over Jeruzalem als over een stad die gebouwd moet worden. Een stad waarvoor de stenen en aarde al klaar liggen, zodat het een lust voor het oog is. Hij heeft het hier over een geestelijk gebouw, want – zoals gezegd – Jeruzalem stond destijds nog in al haar heerlijkheid. Daarom is de betekenis is: HEERE, kom spoedig en bouw. Het is gereed. De stenen en het kalk [= het cement] en al het nodige is er. Het is gereed, zo mooi en veel, dat Uw knechten graag mee zouden willen helpen met bouwen. Dat wil eigenlijk zeggen: men wil het evangelie graag horen en leren. Dat is ook de goede tijd voor het evangelie, wanneer men er naar verlangt en uitziet. Op deze manier spreekt Christus ook: 'Kijk naar het graan, want het is wit om te oogsten' (Johannes 4:35). En in Lukas: 'Veel koningen en profeten zouden graag gezien hebben, wat u nu ziet' (Lukas 10:24).

'En zijn haar stof goedgezind.' De psalmist noemt het stof Jeruzalem. Dat is: de uit-gegraven aarde, waar men leem en klei uit maakt, waar ook Adam van gemaakt is (vgl. Genesis 2:7). Maar eigenlijk wijst hij hiemee – op een verborgen manier – aan dat de behoeftigen en armen het evangelie begeren te horen, zoals Mattheüs zegt: 'Aan de armen wordt het evangelie verkondigd' (Mattheüs 11:5).

15: EN DE HEIDENEN ZULLEN UW NAAM VREZEN, EN ALLE KONINGEN OP AARDE UW EER.

'En de heidenen zullen Uw Naam vrezen.' Naar deze toekomst en naar dit rijk van God verlangt hij, waar niet alleen de Joden, maar ook alle heidenen in begrepen zijn. Zoals de Psalm zegt: 'Eis van Mij

dan zal Ik U de volkeren geven tot een erfdeel, en de einden der aarde tot een eigendom' (Psalm 2:8). Het is dus duidelijk op welk Sion hij doelt.

'En alle koningen op aarde Uw eer.' Dat betekent: door het evangelie zullen ze Uw kracht en macht in Christus belijden en met vreze en ootmoed eren.

Vers 16: OMDAT DE HEERE SION BOUWT, EN VERSCHIJNT IN ZIJN EER.

'Omdat de HEERE Sion bouwt.' Dat betekent: de stad van God, de heilige christenheid, die in Sion begon, zal niet door leringen of werken van mensen gebouwd worden, maar door het Woord en de genade van God alleen.

'En verschijnt in Zijn eer.' Dat betekent: Hij is geopenbaard door Zijn Woord en Geest, zodat men erkent dat Hij alleen alles is en doet, maar dat wij niets zijn. Zo staat het ook in Jesaja: 'De hele wereld is vol van de kennis des HEEREN' (Jesaja 11:9). En in de Psalm: 'De hemelen verkondigen Gods eer' (Psalm 19:2).

17: HIJ WENDT ZICH TOT HET GEBED VAN DE VERLATENEN, EN VERACHT HUN GEBED NIET.

'Hij wendt Zich tot het gebed van de verlatenen.' Het kenmerkende van Zijn rijk is dat het bestaat uit ellendige, roepende, biddende mensen, die veel lijden omwille van Hem. Daarom is Zijn ambt en regering niet anders dan zulke armen, ellendigen, stervenden en zondaren te helpen, te verhoren en bij te staan. Zoals in Jesaja geschreven staat: 'Ik ben gezonden om de armen te prediken.' (vgl. Jesaja 61:1), en ook in Mattheüs: 'Komt tot Mij, allen die vermoeid en beladen zijt' (Matheus 11:28).

'En veracht hun gebed niet.' Het is geen rijk zoals de koninkrijken van deze wereld, waar de onderdanen de overheid moeten helpen, betalen en bijstaan. Het is juist een geestelijk rijk, waar iedereen uit allerlei nood aan lichaam en ziel gered wordt.

18: DAT ZAL BESCHREVEN WORDEN VOOR HET NAGESLACHT - EN HET VOLK DAT GESCHAPEN ZAL WORDEN, ZAL DE HEERE LOVEN.

'Dat zal beschreven worden voor het nageslacht.' Dit evangelie zal men zonder ophouden prediken, schrijven, lezen en gedenken. Het mag niet ophouden tot op de jongste dag. Dit evangelie – en niets anders – zal verkondigd worden aan alle nakomelingen.

'En het volk dat geschapen zal worden, zal de HEERE loven.' Zoals de Psalm zegt: 'Zolang de zon duurt, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden' (Psalm 72:17). Een bijzondere eigenschap van deze lering is dat deze lering onder het nageslacht pas echt ingang vindt, wanneer de leraren daarvan gedood en vervolgd worden. Dan wordt God verkondigd en geprezen.

19: WANT HIJ ZIET VANUIT ZIJN HEILIGE HOOGTE - EN DE HEERE ZIET VANUIT DE HEMEL OP DE AARDE.

'Want Hij ziet vanuit Zijn heilige hoogte.' Want het rijk van Christus is alleen en geheel van God afhankelijk. Hij ziet en kent de onderdanen van dat rijk, en zij zien en kennen Hem ook. Hij evenwel ziet hen ook vanuit de hemel! Dit vers wil ook zeggen dat het een hemels, geestelijk rijk is, waarin alle ellendigen door God geholpen worden.

'En de HEERE ziet vanuit de hemel op de aarde.' Een hemels, geestelijk rijk is het, en toch is het op de aarde, onder de mensen. Maar het is verborgen in het geloof en in de geest.

20: OM HET ZUCHTEN VAN DE GEVANGENEN TE HOREN, EN DE KINDEREN DES DOODS TE VERLOSSEN.

‘Om het zuchten van de gevangenen te horen.’ Dat betekent zoals al eerder gezegd is, dat het behoort tot het kenmerkende van Zijn rijk, dat God de Zijnen veel laat lijden. Zijn kinderen worden tot de dood veroordeeld en zijn als slachtschapen, zoals Paulus ook zegt (Romeinen 8:36). Ze zijn daarin echter niet verlaten. In hun harten zijn ze verzekerd dat Hij hun zuchten hoort en van hun ellende weet.

‘En de kinderen des doods te verlossen’, want ‘kinderen des doods’ is een Hebreeuwse uitdrukking voor mensen die overgegeven zijn tot de dood. Zo wordt er ook gesproken over een ‘kind des levens’, een ‘kind der boosheid’, enzovoorts. Want de christenen zijn overgegeven tot de dood, zoals in het zesde hoofdstuk van Romeinen staat [waar Paulus over de Doop spreekt] (Romeinen 6:3).

21: OPDAT ZIJ TE SION ZIJN NAAM VERKONDIGEN, EN ZIJN LOF TE JERUZALEM.

‘Opdat zij te Sion Zijn Naam verkondigen.’ Niet de namen van mensen. Want de eer van God en Zijn Naam wordt in de hele christenheid geprezen, namelijk als men verkondigt en gelooft, dat Hij de Helper is van alle ellendige en stervende christenen.

‘En Zijn lof te Jeruzalem.’ Een werkstuk krijgt terecht de naam van de werkmeester. Wie de naam ervan draagt, die krijgt ook de lof. Wie erom geëerd wordt, die moet ook geprezen worden.

22: WANNEER DE VOLKEREN ZICH VERZAMELEN, EN DE KONINKRIJKEN, OM DE HEERE TE DIENEN.

‘Wanneer de volkeren zich verzamelen, en de koninkrijken, om de HEERE te dienen.’ Dat herhaalt de dichter, opdat men weet dat het rijk van God wel begint in Jeruzalem, maar toch in alle koninkrijken verbreid wordt. Op die manier geldt ook het Woord en de genade van God tot vergeving van zonden, zowel voor Joden als voor heidenen. En zo moet op alle plaatsen, het kruis en de hulp die daarvan uitgaat, in dagelijkse beoefening blijven, zowel bij Joden als bij heidenen. Want de koninkrijken kunnen zich niet echt op één plaats verzamelen.

23: HIJ DRUKT MIJN KRACHT OP DE WEG NEER – HIJ VERKORT MIJN DAGEN.

‘Hij drukt mijn kracht op de weg neer.’ Zo gaat het er aan toe in het rijk van Christus – naar de uitwendige mens – dat Hij Zijn lieve heiligen in dit leven vaak straft, verbreekt, vernedert en toelaat dat ze gemarteld worden. Ze moeten immers geen uitwendige kracht en sterkte hebben, maar inwendige. Maar de wereld, die Hij op haar weg door dit leven verhoogt en sterkt, zal eindelijk ook vernederd worden. Daarom is de profeet vertroost, samen met het geestelijke volk, dat ze met Christus voor een tijd, dat is: ‘op de weg’ – maar niet aan het einde ervan, verdrukt worden.

‘Hij verkort mijn dagen.’ Hij breekt de oude mens af. Dit vers betreft echter wel speciaal de heilige martelaren. Want de apostel Petrus zegt, dat het nu de tijd is, dat het oordeel begint bij het huis van God. Dat wil zeggen: bij Zijn heiligen (1 Petrus 4:17). Het zal echter eindigen bij het huis van de duivel.

24: IK ZEG: MIJN GOD, NEEM MIJ NIET WEG OP DE HELFT VAN MIJN DAGEN - UW JAREN DUREN IMMER EN ALTOOS.

‘Ik zeg: Mijn God.’ Hoewel Hij mij verbreekt en verdrukt, wil ik evenwel Hem niet verlaten. Ik wil juist nog meer op Hem hopen, Hem aanroepen en Hem smeken, zoals al Zijn heiligen doen.

‘Neem mij niet weg op de helft van mijn dagen’, of: in het midden van mijn dagen. Hiermee zegt de dichter: ‘Laat mij niet onvoorbereid sterven.’ Zij, die genoeg hebben van dit leven en naar de dood

verlangen, zoals David, Abraham en Paulus, worden weggenomen aan het einde van hun dagen, want ze hebben in hun hart al afscheid genomen van dit leven en verlangen naar de dood. Die echter nog vastzitten aan dit leven en het liefhebben, die zijn nog in het midden van hun dagen. Zoals ook koning Hizkia zegt: 'Ik moet tot de poorten der hel gaan midden in mijn leven' (Jesaja 38:10 vv). Zij sterven niet gewillig en willen Christus niet gelijkvormig worden in Zijn lijden en dood.

'Uw jaren duren immer en altoos,' of: Uw dagen nemen geen einde. Dat betekent: gedenk toch Heere, dat U eeuwig bent, maar dat ik maar een korte tijd leef. Niemand kan U ontkomen. De tijd kan mij echter wel spoedig ontgaan, zodat er geen genadetijd meer voor mij overblijft. Uw straf, o Heere, kan niemand ontlopen, want U, Die eeuwig bent zult zeker komen.

25: U HEBT VOORHEEN DE AARDE GEGROND, EN DE HEMELN ZIJN HET WERK VAN UW HANDEN.

'U hebt voorheen de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk van Uw handen.' Want Christus is naar Zijn Godheid mét de Vader, Schepper van alle creaturen, zoals de apostel in Hebreeën 1:10 dit vers aanhaalt.

26: ZIJ ZULLEN VERGAAN, MAAR U BLIJFT - ZIJ ZULLEN ALLE VEROUDEREN ALS EEN KLEED, ALS U ZE ALS EEN GEWAAD VERANDERT, ZULLEN ZE VERANDERD WORDEN.

'Zij zullen vergaan, maar U blijft - zij zullen alle verouderen als een kleed, als U ze als een gewaad verandert, zullen ze veranderd worden.' Als de hemelen al niet zullen blijven bestaan, hoeveel minder dan de aarde. Daarom zullen alle schepselen, ook de hemelen, veranderd worden. Deze alle zullen niet vergaan en vernietigd worden, maar vernieuwd.

27: U ECHTER BENT DEZELFDE, EN UW JAREN NEMEN GEEN EINDE.

'U echter bent Dezelfde.' U zult geen andere of nieuwe God zijn. Dat verstaan de Joden niet als wij zeggen, dat U gelijk Mens én God bent. Ze willen Uw kinderen verwijten dat ze een nieuwe en een andere God hebben, dan de God Die in het begin de aarde gegrond heeft. Maar al worden hemel en aarde veranderd – Uw Wezen blijft hetzelfde.

'En Uw jaren nemen geen einde.' Wat Joden en heidenen hier ook over verzonnen hebben, Uw rijk blijft, en Uw volk zal met U zijn in eeuwigheid.

28: DE KINDEREN VAN UW KNECHTEN ZULLEN BLIJVEN, EN HUN ZAAD ZAL VOOR U BESTENDIG ZIJN.

'De kinderen van Uw knechten.' Dat zijn zij die door de apostelen in de christenheid gedoopt en onderwezen worden, want de predikers zijn de knechten van God.

'Zullen blijven.' Kinderen zijn erfgenamen en blijven. Knechten daarentegen, die van God tijdelijk loon ontvangen, hebben geen eeuwige erfenis met de kinderen.

'En hun zaad zal voor U bestendig zijn', of: hun zaad zal voor U bestaan. Dat zijn dezelfde kinderen, te weten die in Christus geloven. Zij zijn de geestelijke nakomelingen en erfgenamen. Ja, ze zijn mede-erfgenamen met hun vaders voor God, van eeuwigheid daartoe bereid. Dat blijft onveranderlijk, hoezeer ook dat ze door de wereld voor een tijd verworpen zijn. Het rijk van Christus neemt geen einde.

AMEN

DE ZESDE BOETPSALM: PSALM 130

Een lied in het hoge koor. –

1. *Uit de diepte, o HEERE, roep ik tot U.*
2. *HEERE, hoor naar mijn stem, dat Uw oren acht wilden geven op het geschrei van mijn smeken!*
3. *Als U wilt acht slaan op de zonde, Heere, wie kan dan bestaan?*
4. *Want bij U is vergeving, opdat men U zou vrezen.*
5. *Ik heb op de HEERE gewacht, mijn ziel heeft gewacht, en ik wacht op Zijn Woord.*
6. *Mijn ziel wacht op de HEERE, van de ene morgenwake tot de andere.*
7. *Israël, wacht op de HEERE, want de barmhartigheid is bij de HEERE, en menigvuldig is bij Hem de verlossing.*
8. *En Hij zal Israël verlossen uit al zijn zonden.*

1: UIT DE DIEPTE, O HEERE, ROEP IK TOT U.

‘Uit de diepte, o HEERE, roep ik tot U.’ Dat zijn schone, hartstochtelijke en zeer diepgaande woorden, die voortkomen uit een eerlijk, berouwvol hart, dat grondeloos diep in zijn ellende verzonken is. Ja, zij alleen zijn in staat deze woorden te verstaan, die het zelf zo voelen en ondervinden. We zijn allen in diepten en in grote ellende, maar we voelen niet allen waar we zijn.

‘Roep ik tot U.’ Het geroep betekent hier niets anders dan een sterk, ernstig verlangen naar de genade van God. Dit verlangen zal in een mens niet beginnen, als hij niet inziet, in welke diepten hij ligt

2: HEERE, HOOR NAAR MIJN STEM, DAT UW OREN ACHT WILDEN GEVEN OP HET GESCHREI VAN MIJN SMEKEN!

‘HEERE, hoor naar mijn stem, dat Uw oren acht wilden geven op het geschrei van mijn smeken.’ Dat betekent: U zwijgt, U verlaat mij, U gaat aan mijn ellendig geschrei voorbij! Niemand toch kan mij hier helpen, dan U alleen! Daarom, laat Uw oren acht geven op mijn geschrei en het opmerken. Dit woord spreekt de ziel, als ze ondervindt, dat geen schepsel haar gejammer horen wil. Ja, als het haar voorkomt, dat God Zelf en alle schepselen haar tegenstanders zijn. Daarom volgt er:

VERS: 3: ALS U WILT ACHT SLAAN OP DE ZONDE, HEERE, WIE KAN DAN BESTAAN?

‘Als U wilt acht slaan op de zonde.’ Dat betekent: als U de zonde in gedachte wilt houden, daarop blijft zien en ze niet wilt vergeven. U toch alleen bent een genadige en machtige Vergever. Behalve U is er niemand die de zonde kan vergeven.

‘HEERE, wie kan dan bestaan?’ Wat zou het mij voor nut doen, als alle schepselen mij genade bewezen, mijn zonde als niets achtten en mij vergeving schonken, als God ze opmerkt en in gedachte houdt? En wat zou het mij schaden, al zouden alle schepselen mij de zonde toerekenen en ze niet vergeven, als God ze vergeeft en er geen acht op slaat? Dit is het, wat ook de volgende Boetpsalm zegt: ‘O God, ga niet in het gericht met Uw knecht, want voor U wordt geen levend mens rechtvaardig bevonden’ (Psalm 143:3). Dit is dan ook de aanleiding geweest is tot het ontstaan van deze Psalm, namelijk het zien van het strenge oordeel van God, Die geen enkele zonde ongestraft kan en wil laten. Wie het oordeel van God veracht, vreest niet. Wie niet vreest, roept niet om hulp. Wie niet om hulp roept, vindt geen genade.

Daarom moet in een gerechtvaardigd mens altijd weer de vrees voor het oordeel van God leven, en wel vanwege de oude mens, die een vijand en tegenstander van God is en blijft. Naast deze vrees is er de hoop op genade met het oog op de barmhartigheid van God. Want bij de vrees voegt zich de hoop op barmhartigheid, vanwege de nieuwe mens, die ook een vijand van de oude mens is en dus met het oordeel van God instemt. Op die manier staan vrees en hoop naast elkaar. Zoals het oordeel van God de vrees wekt, zo veroorzaakt de vrees het roepen, en op het roepen volgt de genade. En zolang de oude mens leeft, kan de vrees – dit is het kruis en de dood – niet ophouden, want hij mag het oordeel van God niet vergeten. Wie echter zonder kruis en zonder vrees en zonder oordeel van God leeft, die leeft niet goed. Hij is de mens van wie in de Psalm het woord staat: ‘Voor zijn ogen zijn Uw oordelen weggedaan en hij zegt: ik zal nooit meer bewogen worden, mij kan geen kwaad overkomen’ (Psalm 10:6).

4: WANT BIJ U IS VERGEVING, OPDAT MEN U ZOU VREZEN.

‘Want bij U is vergeving.’ Daarom is ook nergens anders een schuilplaats, waar een mens in veiligheid en zekerheid zou kunnen verkeren. Want, zoals de heilige Paulus zegt: ‘Als God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn?’ (Romeinen 5:31). Op dezelfde manier moet men ook zeggen: wie zal vóór ons zijn, als God tegen ons is? Want bij Hem alleen is vergeving, en dit op een manier dat geen goed werk daarbij helpen kan. Wie echter voor God wil bestaan, die moet alleen roemen in genade maar niet in werken.

‘Opdat men U zou vrezen.’ Dat is hetzelfde, wat boven gezegd is: Wie God niet vreest, roept niet om hulp. Hij zal ook geen vergeving ontvangen. Om de genade van God te verkrijgen, moet men Hem dus vrezen, en wel Hem alléén vrezen, omdat ook Hij alléén degene is Die vergeeft. Want wie iets anders vreest dan God, die verwacht van dat andere gunst en genade en vraagt niet naar God. Maar wie God vreest, die begeert Zijn genade en vraagt niet naar al datgene, dat buiten God is. Hij weet immers, dat niemand hem kwaad kan doen, als God hem genadig is.

5: IK HEB OP DE HEERE GEWACHT, MIJN ZIEL HEEFT GEWACHT, EN IK WACHT OP ZIJN WOORD.

‘Ik heb op de HEERE gewacht,’ of: ik verwacht de HEERE. Tot nu toe heeft de psalmist zijn vrees beschreven, namelijk het kruis van de oude mens, hoe men dát moet dragen en daarmee moet omgaan. Nu beschrijft hij zijn hoop – het leven van de nieuwe mens – en vraagt: hoe men zich dáárin gedragen moet. Want deze twee stukken worden in alle Psalmen, ja in de hele Heilige Schrift geleerd. Want God handelt zo wonderlijk in Zijn kinderen, dat Hij ze rustig door dingen die tegenstrijdig zijn – dus die nooit met elkaar in overeenstemming te brengen zijn – zalig maakt. Want hoop en wanhoop staan tegenover elkaar. Te midden van wanhoop moeten de kinderen van God nog hopen! Vrees is immers niets anders dan het begin van de wanhoop, en hoop het begin van de verlossing. Deze twee dingen die naar hun natuur tegengesteld zijn, moeten tegelijk in ons leven: de oude en de nieuwe mens. De oude mens moet wanhopen, vrezen en ondergaan. De nieuwe mens moet hoop krijgen, standhouden en sterker worden. Beide moet in één mens tegelijk plaats vinden! Het is er mee als met een beeldhouwer: juist door het hout, dat niet tot het beeld behoort, weg te hakken en uit te snijden, zorgt hij ervoor dat het beeld zijn juiste vorm krijgt. Zo ook in de vrees – die de oude mens weghakt – groeit de hoop, die de nieuwe mens vormt.

Daarom zegt hij in de Psalm: ‘Ik heb op God gewacht’, daarmee wil hij zeggen: in mijn geroep om hulp en onder mijn kruis ben ik niet weggevlucht of wanhopig geworden. Ik heb ook niet op werken vertrouwd maar alleen verlangt naar de genade van God. Ik wacht tot het mijn God behaagt mij te helpen. Nu zijn er velen die aan God doel, manier, tijd en maat voorschrijven en Hem – om zo te

zeggen – zelf aanwijzen, hoe ze naar hun zin geholpen wensen te worden. Als dat dan niet precies zo gebeurt, geven ze de moed op of proberen – als ze dat kunnen – ergens anders hulp te krijgen. Zulke mensen zien niet uit naar God, ze wachten niet op Hem. God moet op hen wachten. Hij moet dadelijk klaar staan en niet op een andere manier helpen, dan zij Hem hebben voorgeschreven. Maar die op God wachten, bidden om genade en laten het dan verder aan de goede wil van God over om te bepalen, wanneer, hoe, waar en waardoor Hij helpen wil. Aan Zijn hulp twijfelen ze niet. Zij zeggen ook niet, wat voor soort hulp het moet zijn, al laat ze ook nog zo lang op zich wachten. Want wie zelf de hulp wil noemen en bepalen, krijgt geen hulp, want hij wacht niet werkelijk en wil zich niet schikken in Gods raad, wil en uitstel.

‘Mijn ziel heeft gewacht,’ of: mijn ziel verwacht. Dat betekent: mijn ziel is een wachtend en verlangend ding geworden, alsof hij wilde zeggen: heel het bestaan en leven van mijn ziel is niets anders dan louter wachten óp en verlangen náár God ge-weest. Dat zou in het Latijn zó uitgedrukt kunnen worden: *Sustinui dominum, susten-trix seu expectatrix fuit anima mea*: mijn ziel is een wachteres geworden. Daarin wordt het vaste, voortdurende wachten uitgedrukt. Dat is een wachten, waarbij de ziel niets ervaart, dan dat ze verlangt en wacht, zoals het in de Psalm staat: ‘Verlangend heb ik naar de HEERE verlangd’ (Psalm 40:2, Vulgaat). Dat is ook hier bedoeld: ik heb zo innig naar God verlangd, dat mijn ziel een wachteres geworden is. Haar hele leven is één uitzien, hopen en verwachten geworden.

‘En ik wacht op Zijn Woord.’ Dat betekent: op Zijn belofte en op Zijn toezegging, want buiten het Woord van God [dus: buiten Christus] hoop en verwachting te hebben, is God verzoeken. Dit is nu eenmaal de natuur van de innerlijke [nieuwe] mens, dat hij voortdurend verlangen, hoop, vertrouwen en geloof koestert naar en op God. Daarom laat God hem ook niet aan zijn lot over. God, heeft immers genade en hulp beloofd aan alle mensen, die op Hem vertrouwen, zich op Hem verlaten en naar Hem verlan-gen. Juist dit Woord en deze belofte van God is het, wat de nieuwe mens doet staande blijven.

6: MIJN ZIEL WACHT OP DE HEERE, VAN DE ENE MORGENWAKE TOT DE ANDERE.

‘Mijn ziel wacht op de HEERE, van de ene morgenwake tot de andere [morgenwake].’ Dat betekent: de ziel heeft haar aangezicht altijd naar God gekeerd en wacht gespannen op Zijn komst en hulp, hoe lang dat het wachten dan ook duren mag. Zoals ook in de Psalm staat: ‘Onze ogen zien voortdurend op onze God, tot Hij Zich over ons ontfermt’ (Psalm 123:2).

De Schrift deelt de nacht in vier delen en noemt die delen van de nacht waken of wachten. Dit houdt verband met het gebruik dat nachtwachten – zij die ‘s nachts de stad bewaken en op de komende en gaande man moeten letten – elkaar aflossen. Iedere wake heeft drie uren: de eerste van 6 tot 9, de tweede van 9 tot 12, de derde van 12 tot 3, de vierde, dat is de morgenwake, is van 3 uur tot de dag aanbreekt, dat is 6 uur. Een diepere verklaring hiervan laten we nu liggen. Het is voldoende om op te merken, dat men van de ene morgen tot aan de andere op God moet wachten. Dat is dus voortdurend en zonder ophouden! Al zou God de hele dag niet willen komen, dan moeten we toch tot de andere dag wachten. Dat de psalmist de morgenwake of morgentijd tweemaal noemt en niet de avond- of middernachtwake, heeft het volgende als reden: bij de morgenstond begint men aan zijn werk, men stopt ermee als de avond valt en rust in de nacht. Hij bedoelt dus te zeggen: als u begint met op God te vertrouwen, houd dan nooit op. Laat avond en nacht voorbijgaan, blijf op uw wachtpost tot het weer morgen wordt. Want de nieuwe mens – zijn werk bestaat immers uit niets anders dan op God wachten en naar Zijn hulp verlangen – moet daarmee niet ophouden, zoals de

uitwendige mens dat wél doet met zijn dagelijks werk, en ook doen moet. In deze drie hoge deugden bestaat nu het hele leven [van de nieuwe mens]: in deze drie hoge deugden: in geloof, in hoop en in liefde. De aard en de natuur van deze deugden wordt in de Psalmen beschreven: affectus et operacorum, dat is: haar inwerkingen op het gemoed en het doen van de mens. Daarom is in deze kleine Psalm het hele leven, ja, de hele handel en wandel van de innerlijke [= nieuwe] mens meesterlijk weergegeven. Het is namelijk niets anders dan een zich verlaten op God en een zich in vertrouwen overgeven aan de wil van God alleen.

7: ISRAËL, WACHT OP DE HEERE, WANT DE BARMHARTIGHEID IS BIJ DE HEERE, EN MENIGVULDIG IS BIJ HEM DE VERLOSSING.

‘Israël, wacht op de HEERE.’ Dat betekent: met een geestelijk, innerlijk nieuw volk [= de nieuwe mens] is het zo gesteld – zoals we al zeiden – dat zijn gehele leven één vertrouwen, één zich-loslaten, één wachten op en verlangen naar God is. Net als dat Israël – dat het bijzondere volk van God was – op deze manier op God behoorde te wachten. Bovendien is de naam daarmee in overeenstemming, want Israël betekent: strijder of worstelaar met God. Allen die nu zozeer op God wachten, dat ze – als het ware – met God strijden of worstelen, zijn echte Israëlieten.

‘Want de barmhartigheid is bij de HEERE.’ God echt kennen, is belijden dat bij Hem louter barmhartigheid en genade is. Dat is de reden dat Israël zozeer op Hem wacht. Zij echter, die God voor een toomige onderdrukker houden, die kennen Hem nog niet op de goede manier. Daarom zullen ze eerder voor Hem vluchten dan op Hem wachten.

‘En menigvuldig is bij Hem de verlossing.’ Dat betekent: bij Hem alleen is de verlossing uit de vele diepten, waarvan hierboven sprake was. En verder bestaat er geen verlossing, hoewel de verwaande heiligen bij zichzelf genoegdoening en verlossing denken te vinden. Met hun werken willen ze zich eruit helpen, hun eigen helper, verlosser en ontfermer zijn, en op deze manier voor zichzelf waarheid en gerechtigheid verwerven. Maar wat volgt hier nu aan het eind van de Psalm?

VER 8: EN HIJ ZAL ISRAËL VERLOSSEN UIT AL ZIJN ZONDEN.

‘En Hij zal Israël verlossen uit al zijn zonden.’ Hij, Hij, God Zelf – en niet de mens zelf – zal Israël verlossen. Israël is een zondig volk en kan zichzelf niet verlossen. Daarmee worden de mensen bedoeld die Hem zien en kennen, op Hem wachten en op Hem vertrouwen.

Opmerking: Israël heeft zonde en kan zichzelf niet verlossen. Wat verbeelden zich Moab en Ismaël dan wel, deze verwaande heiligen, die er niets van willen weten, dat de gerechtigheid, waardoor we gerechtvaardigd moeten worden, alleen bestaat in een genadig geschenk van de loutere, onverdiende barmhartigheid van God? Daarom moeten we, wat onszelf betreft, niet barmhartig, maar streng en toornig zijn [namelijk: ten aanzien van onszelf], opdat God ons barmhartig zij en niet tegen ons toorn. Want wie [ten aanzien van] zichzelf genadig wil zijn, voor hem wordt God ongenadig. Wie echter voor zichzelf ongenadig is, voor hem is God genadig.

AMEN

DE ZEVENDE BOETPSALM: PSALM 143

Een Psalm van David. –

- 1. Ach HEERE, verhoor mijn gebed! Hoor naar mijn smeken omwille van Uw waarheid – antwoord mij vanwege Uw gerechtigheid!*
- 2. En ga niet met Uw dienaar in het gericht, want voor U is geen levend mens rechtvaardig.*
- 3. Want de vijand vervolgt mijn ziel – hij heeft mijn leven vernederd tot op de aardbodem. Hij heeft mij neergelegd in donkerheid, zoals de doden van deze wereld [neerliggen].*
- 4. En mijn geest is in mij beangstigd geworden – mijn hart beeft in mijn lichaam.*
- 5. Ik denk aan vroegere tijden – ik heb al Uw werken verkondigd en op de werken van Uw handen heb ik de aandacht gevestigd.*
- 6. Ik heb mijn handen uitgestrekt tot U – mijn ziel verlangt naar U als een dorre landstreek [naar regen]. Sela.*
- 7. HEERE, verhoor mij spoedig – mijn geest bezwijkt. Wendt Uw aangezicht niet van mij, opdat ik niet gelijk word aan hen, die in de hel neerdalen.*
- 8. Laat mij tijdig van Uw barmhartigheid horen, want ik vertrouw op U. Maak aan mij de weg bekend, waarop ik gaan moet, want ik hef mijn ziel tot U op.*
- 9. HEERE, red mij van mijn vijanden – tot U neem ik toevlucht.*
- 10. Leer mij doen naar Uw welbehagen, want U zijt mijn God. Dat Uw goede Geest mij toch op de gebaande weg zou leiden.*
- 11. HEERE, maak mij levend vanwege van Uw Naam – voer mijn ziel uit de vervolging vanwege van Uw gerechtigheid.*
- 12. Vernietig mijn vijanden vanwege Uw genade. Doe allen omkomen, die mijn ziel beangstigen, want ik ben Uw dienaar.*

Elke Psalm – heel de Schrift – roept om genade, prijst de genade, zoekt Christus en looft alleen het werk van God. Alle werken van mensen worden echter door de Schrift verworpen. Daarom is deze Psalm, na de voorafgaande, niet moeilijk om te begrijpen. Het is één stem die spreekt! Men moet weten: deze Psalm wordt gesproken in naam van het gehele volk van Christus en tegelijk van ieder afzonderlijk, die tot dat volk behoort. De dagelijkse vijanden van dit volk zijn de wijzen van deze wereld en de in eigen oog rechtvaardigen, die van de genade van God niets weten en ook niets willen weten. Ja, die zelfs door hun vermeende en verblinde heiligheid en goede voornemens verleid, zich verbeelden, dat niemand de genade Gods hoger acht dan juist zij.

1: ACH HEERE, VERHOOR MIJN GEBED! HOOR NAAR MIJN SMEKEN OMWILLE VAN UW WAARHEID – ANTWOORD MIJ VANWEGE UW GERECHTIGHEID!

‘Ach HEERE, verhoor mijn gebed!’ Het leven van een heilig mens bestaat meer in het ontvangen van God, dan in het geven aan God. Het is meer een vroom wórd, dan een vroom zín. Dat bedoelt de heilige Augustinus, als hij zegt: het geloof verkrijgt, wat de wet eist. Daarom is bidden, begeren en zoeken het juiste leven van een innerlijk levend mens. Zoals ook in de Psalm staat: ‘Wie God altijd zoeken, zal niets goeds ontbreken’ (Psalm 34:11). En ergens anders staat: ‘Zoek altijd Zijn aangezicht’ (Psalm 105:4). Omgekeerd – en dat mogen de verwaande heiligen wel goed begrijpen – staat

geschreven: 'Er is niemand die God zoekt' enzovoort (Psalm 14:2 vv). Deze heiligen hebben immers alles al [in zichzelf] gevonden.

'Hoor naar mijn smeken omwille van Uw waarheid,' of: omwille van Uw geloof. Niet om mijn waarheid, want die is ijdelheid en bedrog, maar omwille van Uw waarheid [of ook: Uw geloof] die U mij geeft.

'Antwoord mij vanwege Uw gerechtigheid.' Niet vanwege mijn gerechtigheid, want die is toch alleen zonde en ongerechtigheid. Het is alsof de psalmist zegt: maak mij door Uw genade waarachtig en rechtvaardig, want ik zie veel mensen, die met hun eigen waarheid en gerechtigheid het echte en goede menen te hebben, en juist op dié manier waar en rechtvaardig willen zijn – o God, bewaar mij toch! Zij willen zelf ook wat zijn, terwijl ze toch niets zijn, onnut zijn, leugenaars zijn, dwazen zijn, zondaars zijn. Hier moet men goed opletten: de woorden 'Uw waarheid' en 'Uw gerechtigheid' betekenen níét – zoals velen menen – dié waarheid en gerechtigheid, waarmee God Zelf waarachtig en rechtvaardig is. Het is juist alleen die genade waarmee God óns waarachtig en rechtvaardig maakt dóór Christus. Op deze manier spreekt de apostel Paulus in de Brief aan de Romeinen – in de eerste drie hoofdstukken – en noemt dat 'Gods gerechtigheid' of 'gerechtigheid Gods' en 'waarheid Gods', namelijk die ons door het geloof in Christus geschonken wordt. Ook bestaat 'Gods waarheid' hier niet alleen in woorden, maar veelmeer in de inhoud of het wezen van Zijn woorden, waarvan alleen de vervulling die genade en barmhartigheid is.

Voorbeeld: een betaalmunt of een nagemaakte gulden is geen echte gulden – maar slechts een afbeelding ervan. Ja, het is oplichterij en zwendel, als ze voor echte guldens moeten doorgaan en gehouden worden – maar een echte gulden is iets dat waar en onvervalst is. Op die manier is ook het leven, het werk en de gerechtigheid van alle verwaande en vermeende heiligen, vergeleken met Gods gerechtigheid en het werk van Gods genade, slechts blinkende schijn en een dodelijk gevaarlijke vervalsing, als men ze voor echt en waar laat doorgaan. Hier is geen sprake van waarheid, want de waarheid is alleen eigen aan God. Hij alleen schenkt de echte, volmaakte, goede rechtvaardigheid, die niet is dan alleen door het geloof in Christus. Het woordje waarheid mag daarom ook vanuit het Hebreeuws vertaald worden met in fide tui, dat is: in Uw geloof.

2: EN GA NIET MET UW DIENAAR IN HET GERICHT, WANT VOOR U IS GEEN LEVEND MENS RECHTVAARDIG.

'En ga niet met Uw dienaar in het gericht.' Als zelfs de dienaar van God, die toch zonder twijfel in de genade staat, niet bestaan kan voor het oordeel, maar zijn toevlucht moet nemen tot de barmhartigheid – waar zullen dan de vijanden en zondaren blijven? Ja, waar zullen dan ook de verwaande heiligen blijven, die zo verblind zijn, dat ze zich verbeelden op grond van hun werken, dóór hun goede leven – verdienste, loon, gunst en dank bij een rechtvaardig God te zullen vinden? Zij vrezen niet, dat het oordeel van God óók over de goede werken zal gaan, ze menen dat dit alleen maar over de verkeerde werken gaat. Alsof zij precies wisten, wat in het gericht van God bij hen als goed of kwaad beoordeeld zal worden!

'Want voor U is geen levend mens rechtvaardig,' of: voor Uw ogen is geen levend mens rechtvaardig. Het is alsof hij zegt: in mijn en in de ogen van mensen mag ik als een rechtvaardige beoordeeld worden, maar voor U is niemand die leeft rechtvaardig. Wie echter gestorven is, die is gerechtvaardigd. Dát zegt Paulus: 'Wie gestorven is, die is gerechtvaardigd van zijn zonden' (Romeinen 6:7). Deze dood begint tijdens het boetende [of: berouwvolle] leven en duurt voort tot in het graf, zoals het staat in de Psalm: 'Wij worden dagelijks gedood om uwentwil' (Psalm 44:23).

3: WANT DE VIJAND VERVOLGT MIJN ZIEL – HIJ HEEFT MIJN LEVEN VERNEDERD TOT OP DE AARBODEM. HIJ HEEFT MIJ NEERGELEGD IN DONKERHEID, ZOALS DE DODEN VAN DEZE WERELD [NEERLIGGEN].

‘Want de vijand vervolgt mijn ziel,’ of: mijn vijand heeft mijn ziel vervolgd. Mijn vijanden, dat zijn zij, die mij om hun wijsheid en gerechtigheid altijd weerstaan. En zo heeft iedere Abel een Kaïn, en Izak heeft een Ismaël, Jacob heeft een Ezau, en Christus heeft een Judas, die zijn ziel vijandig is. Ja, vooral in die dingen, die de ziel aangaan – dus in de waarheid [of: geloof] en in de gerechtigheid. Want de hoogmoedigen verdragen het niet dat hun waarheid en gerechtigheid niets zou zijn. Dat is ook de reden waarom ze de echte rechtvaardige mensen, die alleen in Gods waarheid en gerechtigheid leven, vervolgen.

‘Hij heeft mijn leven vernederd tot op de aardbodem,’ of: hij slaat mijn leven tegen de grond. Dat betekent: de anderen leven in eer en zijn hoog gezeten. Zij stijgen in achting in de ogen van mensen vanwege hun uitwendige schijn! Ik moet echter geheel vernederd worden in de ogen van mensen – verworpen en veracht! Want met deze woorden wil de profeet aangeven, wat een veracht ding een mens is, die in de genade en in Christus leeft. Niemand eert hem, integendeel, juist ieder ziet op hem neer en men beschouwt hem als een volkomen onnut, ja een onbruikbaar, gevaarlijk mens in alle dingen, die mensen doen en uitvoeren. Bij wie het nog niet zover gekomen is – wie zulke vijanden nog niet heeft – wie al zijn goede werken en woorden, zijn raad en mening nog niet als dwaas, slecht en onbruikbaar beschouwt, die is nog niet op de goede manier tot Christus gekomen. Dat wil ook zeggen: dat hij zélf zijn eigen vijand wordt en zichzelf dat aandoet, wat de anderen hem moesten aandoen. Dus dat hij zichzelf, bij al zijn goede woorden, werken en leven, als een nietsnut en een dwaas beschouwt en zijn eigen hart tot op de bodem doorziet – zonder zichzelf te bedriegen.

‘Hij heeft mij neergelegd in donkerheid, zoals de doden van deze wereld [neerliggen].’ Dat betekent: zij – mijn vijanden – zitten in het licht en zijn bij de mensen bekend en worden geroemd. Zij zijn gevierd en geliefd, mij juist legt Hij neer in volkomen verachting en oneer. Ik ben als een dode, die voor de wereld niet meer meetelt. Zoiets heeft de psalmist ook al eerder gezegd: ‘Ik ben geworden als een nachtraaf, als een eenzame vogel in de woestijn’ (Psalm 102:7). Dit is de werkelijkheid: een rechtvaardige heeft men in geen enkel beroep of ambt nodig. Ja, daarvoor komt hij ook niet in aanmerking. Men wil niets van hem weten en wenst hem niet te kennen. Maar zij, die in een schijn van heiligheid rondstappen, gaapt iedereen aan.

4: EN MIJN GEEST IS IN MIJ BEANGSTIGD GEWORDEN – MIJN HART BEEFT IN MIJN LICHAAM.

‘En mijn geest is in mij beangstigd geworden – mijn hart beeft in mijn lichaam,’ of: en mijn geest is in mij bekommerd geworden, mijn hart is in mij bedroefd geworden. Dat betekent: het goede offer, dat God behaagt – zo stond het in de vierde Boetpsalm – is, als de ziel zich van alle troost heeft losgemaakt, die ze bij schepselen vond, als ze ook door zichzelf verlaten en vervolgd wordt, zodat ze volkomen naakt en leeg is en nog slechts op Gods genade wacht. Dat zijn de zaligen, van wie gezegd wordt: ‘Zalig zijn zij, die wenen, want ze zullen getroost worden’ (Lukas 6:21 en Mattheüs 5:4).

5: IK DENK AAN VROEGERE TIJDEN – IK HEB AL UW WERKEN VERKONDIGD EN OP DE WERKEN VAN UW HANDEN HEB IK DE AANDACHT GEVESTIGD.

‘Ik heb gedacht aan vroegere dagen.’ Dat betekent ook: dat de mensen, die uitwendig in heiligheid leven, die graag vooraan zitten en in de ogen van anderen willen schitteren, die niet bekommerd of bedroefd zijn, die hun troost en vreugde hebben in het tegenwoordige en in daden van eigen kracht, wijsheid en gerechtigheid, dat zij – zeg ik – God niet nodig hebben! Ik echter, die helemaal arm ben

en deze dingen niet bezit, ken geen andere troost dan deze: dat ik er aan denk hoe God al Zijn heiligen vroeger ook gebrek heeft laten lijden, en hoe Hij nog nooit één mens op grond van zijn eigen werken, eigen kunnen of weten of vanwege zijn vroomheid bewaard en verlost heeft. Zo belijdt ook de Psalm: 'O God, wij hebben het gehoord, onze vaders hebben ons verteld van het werk, dat U eens, in hun dagen, gedaan hebt; hoe U de heidenen verdreven en verslagen hebt, om onze vaders in hun land te doen wonen – want waarlijk – niet met hun zwaard hebben zij het land ingenomen en niet hun kracht heeft hen geholpen, maar Uw kracht en het genadige licht van Uw aangezicht – want dat was Uw welbehagen' (Psalm 44:2-4), en ze hebben het zélf niet verdiend.

6: IK DENK AAN VROEGERE TIJDEN – IK HEB AL UW WERKEN VERKONDIGD EN OP DE WERKEN VAN UW HANDEN HEB IK DE AANDACHT GEVESTIGD.

'En op de werken van Uw handen heb ik de aandacht gevestigd,' of: ik heb mijn aandacht gewijd aan al Uw werken. Dat wil zeggen: naar de werken van mensen, hoe schitterend ze ook mogen zijn en hoezeer de wereld er op gesteld is, heb ik niet omgezien. Want ik weet, dat ze niemand zalig maken en tot niets anders dienen, dan tot valse, ijdele eer. Maar alle troost, alle hulp en zaligheid is geheel en alleen in Uw werken gelegen. Als U onze werken doet en dus onze werken niet ónze, maar Uw werken zijn, dan zijn ze voor U aangenaam, recht, waar en goed. Maar zij, die de werken van hun eigen licht, hun eigen kracht en hun eigen wijsheid doen en die voor iets groots houden, erkennen deze werken van Uw genade niet. Als echter de psalmist zegt: 'al Uw werken', omdat de werken van God ontelbaar zijn, dan moet men dat zo verstaan, dat óók de werken, waarom hij zich als mens bekommert, alle van God zijn, en dat hij geen enkel werk van mensen, wat dan ook, prijzen wil. Want geen enkel werk van geen enkel mens is iets, maar alleen Gods werken zijn iets. Daarom beschrijft de psalmist met deze woorden treffend juist het wezen van de genade in haar tegenstelling tot het wezen van de natuur.

En verder: het woordje meditabar, dat hier door aandacht wijden of aanschouwen is vertaald, betekent in de Schrift dikwijls hetzelfde als prediken, of spreken, bijvoorbeeld in deze Psalm: 'De mond van de gerechtvaardigde zal aandacht wijden aan de wijsheid' (Psalm 37:30). Dat betekent: hij zal ze bedachtzaam en met inzicht prediken. Uit dit verkondigen van de werken en de genade Gods komt toch alle nijd en vervolging voort waarover hij in het derde vers geklaagd heeft, namelijk omdat de verwaande heiligen zich niet op Gods genade en werk verlaten, maar op de hulp van hun eigen werken, op hun eigen raad en op hun eigen krachten – in die richting toch gaan hun gedachten!

'Ik heb al Uw werken verkondigd,' of: en op de werken van Uw handen heb ik de aandacht gevestigd. Dat betekent: ik heb hun verteld van de werken van Uw handen en ze daaraan herinnerd, opdat ze niet hun eigen werken groot zouden achten. Maar dat heeft hen geen blijdschap gegeven, en daarom zijn ze mij vijandig geworden. De werken van Gods handen, dat zijn de vromen, die Hij voortbrengt en vormt uit genade. Dat [voortbrengen] gebeurt echter zonder enige medewerking van hun kant – alleen zó zijn en worden ze nieuwe schepselen in Christus. Deze werken [van God] echter bestaan in het doen en lijden, dat God dóór hen werkt, nadat Hij ze op die manier in het aanzijn geroepen heeft. Daarin werken ze mee [namelijk: door hetgeen God in hen werkt, zie Filippenzen 2:13]. Dat is het tweërlei werk van God, waarvan ook de Psalm spreekt: 'Zij hebben nóch de daden van God nóch de werken van Zijn hand begrepen,' en wat er verder volgt (in Psalm 28:5 vv). En in een andere Psalm staat: 'De hemelen verkondigen de eer van God en het firmament verkondigt de werken van Zijn handen' (Psalm 19:2). Dat wil zeggen: de apostelen verkondigen alleen de gerechtigheid, die God ín ons werkt en met geen enkel woord spreken ze over de gerechtigheid, die de mensen zouden menen te kunnen te kunnen krijgen door werken.

7: IK HEB MIJN HANDEN UITGESTREKT TOT U – MIJN ZIEL VERLANGT NAAR U ALS EEN DORRE LANDSTREEK [NAAR REGEN]. SELA.

‘Ik heb mijn handen tot U uitgestrekt.’ Dat betekent: omdat het zó is, dat alles aan Uw werken en aan Uw genade ligt, daarom doe ik niets anders dan naar genade vragen. Ik ben nooit zeker van mijn zaak als het mijn eigen werk betreft, zoals mijn vijanden wél zijn, die hun handen niet tot U uits trekken. Zij stoppen hun handen liever in hun zakken en hebben niets van U nodig. Ze hebben een welgevallen aan zichzelf. De handen tot God uitstrekken, betekent tot God bidden en wel: in de geest! – bidden om dit ene: dat al onze werken aan God mogen worden toegeschreven.

‘Mijn ziel verlangt naar U als een dorre landstreek [naar regen].’ Zoals een dorre akker naar regen dorst, zo dorst mijn ziel naar Uw genade. Zo staat het in de Psalm: ‘Mijn ziel heeft naar U gedorst’ (Psalm 63:2), en dat gebeurt uit het inzicht, dat alle werken zonder Gods genade niets zijn – wat de verwaande heiligen niet geloven. Daarom gaan hun gedachten, hun woorden en hun leringen steeds en alleen maar over werken – en wel over hun eigen werken! Ze zijn volkomen verzadigd en dorsten niet naar genade – ze heffen hun handen niet tot God omhoog! Zij beelden zich in, dat hun leven goed en recht én zelfs verdienstelijk zou zijn.

8: HEERE, VERHOOR MIJ SPOEDIG – MIJN GEEST BEZWIJKT. WENDT UW AANGEZICHT NIET VAN MIJ, OPDAT IK NIET GELIJK WORD AAN HEN DIE IN DE HEL NEERDALEN.

‘Verhoor mij spoedig, o, God, mijn geest is krachteloos geworden.’ Eerder is gezegd: een ziel die ontroostbaar is – die niets in zichzelf vindt – is het offer dat God het meest behaagt. Vooral als ze roept om Zijn barmhartigheid. God hoort immers niets liever dan het schreien en dorsten naar Zijn barmhartigheid. Deze dorst echter kan niemand hebben die in zichzelf nog een goed leven vindt en bovendien niet vreest voor het oordeel van God. Nu zegt de psalmist: ‘Ik heb gedorst en naar genade verlangd, zólang dat hij zegt: ik kan niet meer, ik ben helemaal op van het wachten, daarom is het tijd: kom nu met haast en verhoor mij spoedig.’ Dit is tot onze lering gezegd, opdat wij ook geduldig op Gods genade zullen wachten en niet wanhopig worden – ook al laat Hij ons lang wachten.

‘Verberg Uw aangezicht niet van mij, opdat ik niet gelijk word aan hen, die in de hel neerdalen.’ Het uitblijven van de Goddelijke genade en verlossing brengt mee dat de ziel angstig wordt en vreest dat ze verlaten is, ja verdoemd is. Het doel hiervan is toch: dat de ziel zo in spanning gebracht wordt, dat ze overvloediger en grondiger naar genade zou verlangen en op die manier volkomener genade zou ontvangen. De psalmist is nu een, aan Christus gelijkvormig gemaakt, waarachtig mens, die in zijn binnenste geheel geen troost meer vindt en bedroefd van geest is – in voortdurend verlangen naar Gods genade en verlossing. En toch krijgt hij, als hij over dit kruis ook aan anderen wil vertellen en hen daarover wil onderwijzen, niet alleen geen medelijden of begrip, maar verdient daarmee slechts ondank en haat. Op die manier wordt hij – uitwendig en inwendig – met Christus gekruisigd. Want de verwaande heiligen nemen in hun vermetelheid een houding aan alsof ze dadelijk [dus zonder met Christus gekruisigd te zijn] zullen opvaren naar de hemel. Vrees voor de hel en dorst naar de genade kennen ze niet.

9: LAAT MIJ TIJDIG VAN UW BARMHARTIGHEID HOREN, WANT IK VERTROUW OP U. MAAK AAN MIJ DE WEG BEKEND, WAAROP IK GAAN MOET, WANT IK HEF MIJN ZIEL TOT U OP.

‘Laat mij tijdig van Uw barmhartigheid horen,’ of: laat mij vroeg Uw barmhartigheid horen. Zoals er in de vierde Boetpsalm stond: ‘Geef mijn oren vreugde en troost’ (Psalm 51:10). Op de zelfde manier staat hier: laat mij Uw genade horen, dat ze in mijn hart zou spreken: ‘Uw zonde zijn u vergeven.’ Op

die manier doet het spreken van God de vrede in het hart van Zijn volk dalen. En het 'vroeg' betekent: maak haast, vertoef niet, want ik ben moe en kan niet meer wachten.

'Want ik vertrouw op U,' of: want mijn verwachting is van U. Laat U dáárdóór bewegen, dat ik geen andere troost zoek, dan Ú alleen. Dat is een heel groot ding: om in het lijden niet bij een of ander mens of bij schepselen hulp te zoeken, maar zich te buigen en tot het einde toe te doorstaan en – in hoop op God – nederig op hulp te wachten. Zulke mensen zijn er niet veel op aarde.

'Maak aan mij de weg bekend, waarop ik gaan moet,' of: leer mij de weg, waarop ik gaan moet. Daarmee wordt hetzelfde gezegd als met de woorden uit de tweede Boetpsalm: 'Ik zal u verstand geven en u leren de weg, die u gaan moet' (Psalm 32:8). Want de mens kan onmogelijk zichzelf leiden in zijn leven. Hij moet zich dus blindelings aan God overgeven in een echt geloof. Het geloof echter ziet niets, want het is de duistere weg. Daarvan spreekt de Psalm: 'Duisternis is onder Zijn voeten' (Psalm 18:10). Daarom zijn het paarden en muil dieren, die het licht van de rede volgen en niet verder willen gaan, dan wat ze zelf recht, Goddelijk en goed dunkt. Wat ze anders voorkomt – wat een zaak van geloof is – daarvoor slaan ze op de vlucht.

'Want ik hef mijn ziel tot U op,' of: want ik heb mijn ziel tot U opgeheven. Dat wil zeggen: ik ben al aan Uw wil overgegeven en heb mij daaraan toevertrouwd, want dezen alleen kan God leren en leiden, die hun ziel aan Hem toevertrouwen en die zich laten leiden. Zij echter, die hun ziel toesluiten en verbergen, kan Hij niet leiden. Daarom moet men weten dat de uitdrukking 'de ziel tot God opheffen' hetzelfde betekent als 'de ziel offeren'. Onder het Oude Verbond hief men immers de offers omhoog tot God. De zin is dus deze: ik offer U geen zilver of goud, geen kalveren of schapen, maar mijn hart en mijn ziel, die U alleen als offers – aan U gebracht – aanziet. Zo zegt God zelf: Praebe, fili, cor tuum mihi, dat is: 'Mijn zoon, geef mij uw hart' (Spreuken 23:26). Het hart – de uitgangen van het leven – die wil God hebben. Daarom zegt de psalmist: Anima mea in manibus meis semper, mijn ziel bied ik U voortdurend aan, ik draag haar steeds in mijn handen. Dat is: ik geef haar altijd aan U over en verberg haar niet in mijn boezem. Dit vers is dus een groot gebed, maar zeer goed gesproken. Daaruit blijkt, dat een mens tot zijn God mag zeggen: ziedaar, neem mijn hart en leid U mij naar Uw wil – ik geef mij geheel en al aan U over.

10: HEERE, RED MIJ VAN MIJN VIJANDEN – TOT U NEEM IK TOEVLUCHT.

'Verlos mij van mijn vijanden, mijn God.' De vijanden zijn hier de wijzen en de heiligen. Hij bidt op deze manier: laat ze mij niet overwinnen en mij niet van U weg, tot zich trekken. Zoals het in de Psalm staat: 'Laat de vreemden niet machtig worden over mij, dan zal ik rein blijven' (Psalm 19:14). Want – zoals al eerder gezegd is – de vervolgers van de oprechten zoeken slechts naar middelen om ze te verleiden en tot zich te trekken op hún weg, die hun alleen de juiste toeschijnt. Daarom hebben de vromen de bescherming en bijstand van God nodig, opdat ze staande kunnen blijven in de vervolging. Zo deden de Joden met de apostelen. Met al hun doen en drijven wilden ze niets anders, dan aantonen, dat hun eigen wettische weg en levenswijze de ware was, om de Christenen uit alle macht tot hun zienswijze over te halen.

11: LEER MIJ DOEN NAAR UW WELBEHAGEN, WANT U ZIJT MIJN GOD. DAT UW GOEDE GEEST MIJ TOCH OP DE GEBAAANDE WEG ZOU LEIDEN.

'Tot U is mijn toevlucht – leer mij doen wat U welgevallig is.' Mijn vijanden hebben U niet nodig, ook Uw onderwijs niet. Daarom vluchten ze niet tot U, ja, ze menen mij te moeten leren en te zeggen, wat ik moet doen. Zij willen allemaal meesters zijn. Maar het is alles ijdel, hol gezwets en onzin. Behoed mij daarom voor hen en wees U Zelf mijn Meester.

Daarom bidt de psalmist: 'O God, verlos mijn ziel van de bedrieglijke lippen' (Psalm 120:2). Dat wil zeggen: van valse leringen en de listige tongen, die onder de schijn van waarheid dwaling leren. Zulke predikers zijn er nu nog veel in de christenheid – bij menigten. Slechts weinigen prediken het fundament – dat is Christus.

'Want U bent mijn God.' Dat betekent: ik maak voor mijzelf geen afgod van mijn wijsheid en gerechtigheid, zoals mijn vijanden dat doen, maar ik houd mij aan Uw genade en neem Uw wijsheid en gerechtigheid aan – die in U alleen is en eeuwig blijft.

'Dat Uw goede Geest mij toch op de gebaande weg zou leiden,' of: dat Uw goede Geest mij toch op de rechte weg brengt. Laat niet toe dat zij mij leiden, of enig ander mens. Want ze brengen iemand op kromme wegen en een boze geest van U leidt ze. Men moet namelijk hierop wel letten: beide geesten zijn van God, de goede en de boze. De boze geest geeft God aan de hovaardigen. Zo staat er van Saul geschreven: over hem regeerde de boze geest van God (1 Samuel 18:10 en 16:14). Dat is de geest van toom en wrevel, waardoor de mensen voor hún recht en hún waarheid strijden en de goeden vervolgen. Zo staat er ook in Romeinen: 'God heeft hun gegeven de geest van haat en van toorn' (Romeinen 11:8). De goede Geest is de Heilige Geest: Die maakt zachtmoedige, vriendelijke en goedgezinde harten, die op de goede weg gaan, waarop ze in alle dingen niets zoeken dan God – en niet zichzelf.

12: HEERE, MAAK MIJ LEVEND OMWILLE VAN UW NAAM – VOER MIJN ZIEL UIT DE VERVOLGING OMWILLE VAN UW GERECHTIGHEID.

'Heere, maak mij levend omwille van Uw Naam.' Dat wil zeggen: opdat Uw Naam geëerd zou worden. Die wordt echter geëerd, als ontdekt wordt, dat Hij leven en gerechtigheid geeft uit genade, zonder verdienste. Dan immers kan men zeggen: God is goedgunstig, genadig, barmhartig. Dat zijn Zijn namen, die te prijzen zijn. De eigengerechtighe heiligen echter eren hun eigen namen. Zij willen ook levend zijn in hun gerechtigheid. Daarom achten ze Gods gerechtigheid niet. Aan de zondaar geeft Hij die uit genade en zo maakt Hij hem in waarheid levend door Zijn geschonken gerechtigheid. Daarom zegt de psalmist niet: geef mij loon voor mijn gerechtigheid, maar hij zegt: maak mij levend in Uw gerechtigheid. En zo moet inderdaad een christen hier en nu bidden, als hij tenminste werkelijk een christen is en weet dat uitwendige gerechtigheid louter bedrog is.

'Voer mijn ziel uit de vervolging omwille van Uw gerechtigheid.' De bidder bidt niet alleen dat hij beschermd mag worden tegen zijn vijanden, die zéér rechtvaardige mensen, maar ook dat hij eindelijk uit hun omgeving mag worden weggeleid. Want al worden de vromen in het midden van hun vijanden beschermd, ze zijn toch nog onder hen als gevangenen, zolang tot ze óf uit hun midden worden weggeleid, óf totdat de vijanden bekeerd en vrienden worden.

13: VERNIETIG MIJN VIJANDEN VANWEGE UW GENADE. DOE ALLEN OMKOMEN, DIE MIJN ZIEL BEANGSTIGEN, WANT IK BEN UW DIENAAR.

'En vernietig in Uw barmhartigheid mijn vijanden.' Dat betekent: vanwege Uw barmhartigheid en genade, opdat die geprezen en bekend gemaakt mogen worden. Van dit prijzen en erkennen zijn mijn vijanden altijd – en wel zéér – afkerig. Zij prijzen hun gerechtigheid en roemen hun wijsheid.

'Doe allen omkomen, die mijn ziel beangstigen,' of: doe allen omkomen, die mijn ziel met aanvechting benauwen. Bedoeld zijn dezelfde ingebeelde mensen, die proberen de zielen der rechtvaardigen in hun strik en dwaling te vangen. In de Psalm staat het woord: 'De strik is gebroken

en wij zijn bevrijd' (Psalm 124:7). Daarom luidt de He-breeuwse tekst (naar de mening van de heilige Hieronymus) zo: 'Allen, die mijn ziel binden of vangen.'

'Want ik ben Uw dienaar.' Dat betekent: ik leef in de genade, en daarom dient mijn ge-hele leven U en niet mij, want ik zoek niet mijzelf, maar U en het Uwe. En dat kunnen ze, die in hun eigen gerechtigheid leven, niet doen. Die dienen zichzelf en zoeken het hunne in alle dingen.

Mocht nu iemand tot mij zeggen: kunt u nu over niets anders spreken dan alleen maar over menselijke gerechtigheid, wijsheid en kracht en niets anders doen, dan altijd maar weer met het oog op Gods gerechtigheid en genade de Schrift uitleggen Kunt u werkelijk nu niets anders, dan steeds maar op die ene snaar spelen en moet U nu altijd hetzelfde liedje zingen? Dan geef ik dit antwoord: ieder moet maar op zichzelf zien. Wat mij betreft, ik moet bekennen: zo vaak ik minder dan Christus in de Schrift gevonden heb, ben ik nog nooit verzadigd geworden, maar zo vaak ik Christus en meer gevonden heb, ben ik er nooit armer van geworden. Daarom ben ik van mening dat ook dit waar is: dat God – de Heilige Geest – niets meer weet of weten wil dan Jezus Christus. Christus Zelf zegt van God de Heilige Geest: 'Hij zal Mij verheerlijken. Hij zal niets uit Zichzelf spreken, maar uit het Mijne zal Hij het nemen en het u verkondigen' (Johannes 16:13 vv).

Christus is Gods genade, barmhartigheid, rechtvaardigheid, waarheid, wijsheid, kracht, troost en zaligheid, door God aan ons gegeven – zonder enige verdienste. Christus zelf – zeg ik – niet, zoals sommigen met blinde woorden zeggen causaliter, dat is: 'door middel van.' Dat zou immers betekenen, dat Hij de gerechtigheid slechts gééft, dat Hij er Zelf echter buiten blijft. Neen, zo'n gerechtigheid is dood, ja ze is niet eens gegeven, als Christus Zelf er niet in is, zoals de glans van de zon en de warmte van het vuur er niet kan zijn, zonder dat de zon en het vuur er zelf zijn.

Nu zijn er velen, die deze woorden van de genade zo onbelangrijk vinden, dat ze ver-metel spreken: wie zou dat niet weten, dat zonder genade niets goeds in ons is? Ze denken op deze manier, dat ze het heel goed begrijpen. Ja, sterker nog: als men hun vraagt, of ze dan hun eigen gerechtigheid voor niets achten, zijn ze gauw klaar met hun antwoord en zeggen: o ja, dáár ben ik zeker van!

Dat is een bedroevende, diepe blindheid, te menen, dat je op de hoogste trap der volkomenheid staat, als je nog niet eens de onderste hebt begrepen, laat staan uit ervaring kent. Want hoe zou een mens hoogmoediger kunnen zijn, dan als hij waagt te zeggen, dat hij rein is van alle hoogmoed en van alle boze neiging? Deze geestelijke hoogmoed is de hoogste en allerergste ondeugd, omdat zijzelf heel goed weten, dat ze nog niet eens rein zijn van vleeselijke en menselijke neigingen.

Daarom is er nooit een heilige zo stoutmoedig geweest om van zichzelf te beweren, dat zijn eigen wijsheid en gerechtigheid in zijn eigen ogen niets betekenden. Echte heiligen zijn daarvan niet zo zeker, ze zijn over deze dingen steeds met zichzelf in strijd. – En dan komen ze opnieuw met een bedrieglijk woord en zeggen: ja, maar de zondige neiging op zichzelf is nog geen doodzonde, en ze beweren dat ze heus niet zo blind zijn, dat ze niet zouden weten dat er verschil is tussen 'dagelijkse' zonde en 'doodzonde'. Welbeschouwd zijn ze ondertussen zó blind, dat ze met hun onderscheidingen in de rechterstoel van Christus gaan zitten. Want het mag waar zijn, dat 'dagelijkse' zonden ons niet in de verdoemenis brengen, maar van nature zijn er geen 'dagelijkse' zonden, dan alleen voor hen, wie God ze uit genade als 'dagelijkse' toerekent. Maar dat doet Hij slechts bij Zijn gelovigen, die ze niet licht opvatten.

Daarom is het een heel gevaarlijk iets, van 'dagelijkse' zonden te spreken, als men daardoor zekerheid wil ontvangen en dat is een valse troost. Men verzet zich zodoende tegen de echte vrees

van God en leert het oordeel van God – op een verborgen manier – als van geen betekenis te achten. Want als het waar is, dat de mens van ieder ijdel woord rekenschap moet afleggen op de jongste dag (Mattheüs 12:36), wie zal dan zo stoutmoedig zijn, zich voor zijn ‘dagelijkse’ zonden niet vol vrees te wachten, of ze niet te bewenen. Op die manier moet hij toch in ootmoedige vrees en ernstig verlangen naar genade en barmhartigheid verlangen?

AMEN